

ABONAMENTUL:
 Pe un an . . . 28.— Cor.
 Pe jumătate an 14.—
 Pe 3 luni . . . 7.—
 Pe o lună . . . 2.40
 Pentru România și
 străinătate:
 Pe un an . . . 40.— franci
 Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 710.

ROMÂNUL

REDACTIA
 și ADMINISTRAȚIA
 Strada Zrinyi N-rul 1/a.

INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.
 Multămite publice și Lo-
 deschis costă șirul 20 fl.
 Manuscrisurile nu se in-
 napiază.

Cauzele dezastrelor noastre.

De *I. Ursu*, profesor universitar.

III.

Cum vor putea deveni Români o forță?

(Articol final).

Se știe că ori cât de multă energie ar exista în natură ea nu poate fi făcută utilă decât prin acumulare sau canalizare. Poate fi un popor de zeci de milioane și poate să reprezinte calitățile de energie sau de progres cele mai evidente și totuși politicește poporul respectiv nu devine o forță decât în cazul când energiile dintr'insul ar fi unificate — canalizate după felul celor din natură — și îndreptate în o singură direcție, spre o singură țintă. Politicește s'au putut remarcă și ridica numai astfel de popoare, cari, de bună voe sau silite, s'au organizat astfel ca energiile să fie utilizate spre un scop conștient de oameni pricepuți.

Poporul nostru în Ungaria se ridică la 4 milioane, în cea mai mare parte țărani ce e dreptul, dar spre mândria noastră, cu calitățile cele mai deosebite, cum rar se găsește la alte țărâni din Europa. Oameni vioi, sănătoși, cât se poate de harnici și — ceace e mai însemnat — cu mare forță morală și cu mult bun simț — ei pot constitui o forță în cazul când mâni pricepute ar ști să-i grupeze și să-i organizeze pentru rezistență. În acest chip, numai, adică prin organizare poate să devină un popor o forță, care să însemne ceva politicește și să se poată impune factorilor, cari ar avea interes să câștige, prin schimb de interese, energiile noastre.

În felul de azi fără organizare sistematică, poate să fie poporul nostru și de 14 milioane și totuși ar rămânea exploatat de o minoritate ridicolă, întocmai pe cum sunt exploatate zecile de milioane de Indieni de o mână de Englezi.

Evident că nu cu discursuri și cu cuvântări se conduce un popor, care este supus la atentate mortale cum e poporul nostru. Ele pot să măgulească trufia romanică a celor care ne ascultă, dar n'au alt efect decât al cartușelor oarbe, întrebuițate pentru instrucție. Din contră ele au adesea la popoare provăzute cu o doză considerabilă de meridionalism, cum e poporul nostru, o influență nefavorabilă, prin faptul că măresc amăgirea de sine atât de caracteristică a Românului și fac să nu se mai simtă nevoia de fapte. Cine n'a constatat la acei ce pleacă din vre-o adunare unde au ascultat cuvântarea unui orator entuziast, o mulțămire și o convingere că națiunea e salvată, în urma discursurilor frumoase?

Energiile, cari au vibrat un moment simultan în adunare s'au risipit însă îndată după aceia și căldura provocată prin vorbirea frumoasă — s'a perdut încetul cu încetul și odată cu ea stimularea spre fapte.

Discursurile își au și ele evident utilitatea lor, dar trebuie întrebuițate numai ca mijloc și să fie totdeauna secundate de fapte. Ele au rolul de a ține nestins focul patriotismului în națiune, a o stimula și a o îndemna spre fapte. Prin ele se samănă, dar pentruca rodul să nu se piardă este absolută nevoie ca după sămănătorii aceștia să urmeze imediat oamenii practici, cari să culeagă fructele.

Numai prin centralizarea energiilor, prin organizare, va putea deveni astfel și poporul nostru o forță politică, capabilă să se impună dușmanilor și să-și apere interesele vitale. O astfel de organizare au avut și au încă ai noștri pe terenul bisericesc prin constituția democratică a lui Șaguna, unul din puținii oameni politici ai Românilor, care a înțeles pe deplin spiritul și idealul poporului său și l-a înzestrat cu una din cele mai democratice constituții în o epocă de plin absolutism. Viața bisericească autonomă a avut efectul că a stimulat energiile și a pregătit pe popor pentru o viață politică din viitor în o astfel de măsură, că terenul în acest sens e pregătit și fructele coapte. Organizația bisericească însă se mărginește cu drept cuvânt numai la activitate culturală și religioasă, — dezvoltarea economică fiind lăsată pe seama celor dela băncile românești. Ea desvoltă astfel energii întru cât contribuie la întărirea morală și culturală, dar ea nu cuprinde pe toți fiii națiunii pe de o parte, iar pe de alta nu centralizează energiile astfel ca să facă din poporul nostru o forță în sensul arătat mai sus. Pentru aceasta trebuie o organizație centralizatoare politică, pe care eu aș înțelege-o în chipul următor: Comitetul național ar grupa pe toți Români în cercuri electorale, în fruntea cărora ar numi un om de încredere, care ar avea și timpul și entuziasmul ca să se ocupe de concentrarea tuturor în cerc și de întărirea și ocrotirea Românilor din cercul respectiv pe toate terenele. El ar fi ajutat de un mic consiliu, pe care și-l alege el cu aprobarea celor dela centru.

Ori ce român, care va fi înscris va plăti o cotizație de cel puțin o coroană pe an. O parte din veniturile cercului s'ar trimite la centru, iar alta ar rămânea pentru trebuințele locale. Conducătorul cercului va sta sub controlul și la ordinul comitetului național, care ar delega pe unul sau mai mulți membri să se ocupe exclusiv cu corespondența și con-

trolul cercurilor respective. În chipul acesta s'ar centraliza toate energiile și ordinul dela centru s'ar duce prin căpeteniile cercurilor până la cele mai extreme periferii. Afară de aceasta s'ar dobândi avantajul că s'ar strânge o sumă incalculabilă de bani, cu cari s'ar putea suporta cheltuielile necesare de propagandă și de îndreptare a nevoilor culturale iar pe de alta s'ar putea salariza câțiva oameni capabili și entuziaști, cari să se ocupe exclusiv de organizarea și conducerea administrativă a cercurilor și alții din comitet, cari prin diviziunea muncii să se ocupe cu propaganda prin străinătate. În special vor trebui salariați vre-o câțiva, cari ar avea însărcinarea delicată și grea să stabilească legăturile și unitatea de acțiune cu reprezentanții celorlalte naționalități din patrie. Căci nu mai rămâne îndoială că necesitatea existenței va îndemna și pe Slovaci și pe Sârbi la organizare și la stabilirea de legături cu noi pentru apărarea intereselor comune. O ligă de apărare a Românilor, Croaților, Sârbilor și Slovacilor se impune cu atât mai mult cu cât atentatele din urmă și înțelesul, pe care vor să-l dea stăpânitorii legii viitoare electorale, au sfârșit prin a convinge pe toți nemaghiarii de soarta ce-i așteaptă în viitor. Fără o organizare politică centralizatoare a fiecărui popor și fără confederația tuturor popoarelor nemaghiare din patrie, lupta va fi imposibilă și victoria ocârmuitorilor de mai înainte asigurată. O întărire a fiecărui popor în parte prin o organizație solidă și o alianță a tuturor popoarelor nemaghiare ar avea efectul că ar opri pe ocârmuitori în mersul politicei lor de distrugere, iar pe de altă parte ar da încredere Coroanei în forțele popoarelor asuprite și ar putea să aibă influență în sensul ca cumpăna grației să se mute din nou spre partea celor sacrificați.

Nu mă îndoiesc că momentele grele actuale vor îndemna la acțiune atât pe ai noștri cât și pe ceilalți nemaghiari din patrie organizându-se pentru luptă și pentru rezistență astfel ca să fie în stare nu numai să pareze toate loviturile de distrugere ce li se vor da, în viitor, ci să-și cucerească chiar și drepturile perdute din trecut, forțând pe ocârmuitori să înțeleagă că o viață comună în patria comună nu este posibilă decât cu respectarea drepturilor naționale ale fiecărui popor din patrie. La aceasta însă nu se vor lăsa nici odată de bună voe convinși, ci numai învinși.

Un nou dar împărătesc.

Sibiu, 3 Septembrie.

Ni se telegrafiază: Domnul VASILE STROESCU a dăruit pentru zidirea noului nostru seminar teologic din Sibiu, suma de 110.000 (una sută zece mii) de coroane.

Fapta vorbește mai strălucit decât cea mai ditrambică inspirațiune.

Intru mulți ani!

Impotriva regimului Cuvaj. Consiliul comunal din Sebenico intrunit în ședință extraordinară a făcut, după discuții vehemente, o critică extrem de aspră a regimului Cuvaj și în sfârșit a hotărât, cu unanimitate de voturi să dea 1000 de coroane pentru victimele regimului Cuvaj.

Autonomia bisericii sârbești. Partidele sârbești au ținut Duminecă după amiază o adunare populară în Obece în chestia suspendării autonomiei bisericii lor. În rezoluțiunea votată unanim, Sârbii condamnă atitudinea deputaților aleși în cercurile sârbești și înfierează în același timp și partidul popular pentru hotărârea ce acesta a adus-o cu ocaziunea adunării populare convocată de fruntașii popularilor tot în Obece. Duminecă s'a intrunit și comisia aleasă din sânul partidului popular, hotărând să trimită o deputațiune la patriarhul Bogdanovici și la deputații de naționalitate sârbească.

Misiunea lui Izvolski. Ministrul Rusiei la Paris, Izvolski a vizitat Sâmbătă pe prințul Fürstenberg ambasador al Austro-Ungariei la București. Vizita aceasta are și caracter politic, ceea ce dovedește și împrejurarea că a doua zi Izvolski a cercetat în Gastein pe ministrul nostru de externe, contele Berchtold. „N. Fr. Presse” scrie că Izvolski dorește să părăsească Parisul și să se mute, în aceeași calitate, la Berlin. Scopul vizitelor lui a fost de altfel, să convingă atât Germania cât și Austro-Ungaria, că dânsul n'a fost și nu este nici acum dușman al acestor puteri, cum se credea într'un moment critic al situației internaționale din Europa. Guvernul Germaniei nu va pune piedeci în fața numirii lui Izvolski ca ministru plenipotențiar al Austriei la Berlin, așa că e foarte posibil să-l vedem în scurt timp mutat la Berlin în această calitate.

„Cum a murit Rousseau”.

— Reflexii. —

Si non e vero e ben trovato. Bruno.

Festivalul, ce a avut loc în ziua de 28 Iunie c. și cele următoare la Genève în amintirea semicentenarului, împlinit atunci dela moartea lui Jean Jacques Rousseau, a îndreptat din nou interesul lumii spre viața și opera marelui filozof.

În mulțimea considerabilă de scrieri și articole ocazionale, cari au văzut lumina tiparului, s'au trecut de nou în revistă peripecțiile traiului său sbuciumat, iar mâini conduse de o impietate sacrilegă au dat la o parte vălul uitării de pe noui amănunte și aventuri romantice din viața sa privată și familiară, exploatand iubirea de senzații a publicului. Și mai ales o întrebare, rămasă încă deschisă, a dat prilej la tot felul de conjecturi: cum a murit Rousseau?

Viața sa, care asemenea unui torent plin de forțe naturale se sbătea în matcă, căutându-și fără astâmpăr alvii nouă, nu putea după părerea mulțimii, care dorea și cerea ceva extraordinar, să aibă un sfârșit firesc, dar banal. Până acum se credea în deoște, că un suicid a curmat viața sa atât de agitată, deși toate circumstanțele morții și mărturisirile celor ce îl încunjurau excludeau această posibilitate.

Blériot despre aviatorii români

Paris, 1 Septembrie.

L'am văzut astăzi pe marele constructor Blériot și am cules din gura lui câteva aprecieri foarte măgulitoare cu privire la aviatorii români, printr'una din acele coincidențe, curioase, cari au loc une-ori în viața unui om.

Eșisem din casă ca să asist la sfințirea steagului, Societății pentru pregătirea militară, când jos la scară, portăreasa, mi-a întins un număr din „Românul” care tocmai sosise prin poștă. L'am desfăcut și cetit în trenul subpământean, care mă ducea în spre bulevardul Magenta, locul meu de destinație. Am găsit în acest ziar o informație relativă la o declarație făcută de d. Blériot unui publicist italian și în care lauda abilitatea aviatorilor români pe cari a avut prilejul să-i cunoască la școala de aviațiune dela Buc. Și am zimbit bucuros la gândul că celebrul inventator — știam aceasta mai dinainte — avea să fie și el prezent la solemnitatea cătră care mă îndreptam. D. Blériot este, într'adevăr, îndeobște cunoscut ca unul ce se interesează cu stăruință de toate chestiunile militare din patria sa.

...Ceremonia luase sfârșit. Invitații eșeau în grupuri mici, din imensa curte a Societății de pregătire militară, curte situată nu departe de Piața Republicei. La rugarea mea, ziaristul parizian grație căruia putusem asista și eu la interesanta solemnitate, mă prezentă dlui Blériot. Pășeam acum alături de ei, pe bulevardul inundat de valurile de soare ale acestei zile excepționale, după cele două luni de ploae și furtuni cari au dezolat Parisul. Și pe terasa cafenelei unde ne-am așezat voioși ca să luăm aperitivul, i-am cerut celui dintâi om din lume care a traversat marea în sbor, părerea ce o avea despre aviatorii români.

D. Blériot zimbi cu bună grație și dinții îi sclipiră albi, în dosul mustașilor lui lungi, cu vârfurile aplecate în jos:

— „Mi-aduc aminte, într'adevăr, de a fi vorbit despre așa ceva cu un ziarist italian,

la Brescia, acum câțva timp. Mă întrebasescari dintre elevii mei, arată mai multă abilitate în mănuierea aeroplanului. Elevi destoinici am găsit eu întotdeauna și cam de toate naționalitățile. Este însă, firește, o notă predominantă, care deosebește un popor de celălalt. Și poate că deosebirea aceasta nu apare în nici o altă parte mai pronunțată ca la cârma unui aeroplan.

Și d. Blériot care, pe lângă un mare inventator, mai este și un „causeur” delicios și un admirabil observator al celor omenești, urmă cu amabilitate.

— „În cariera mea am avut prilejul să fac câteva observațiuni foarte interesante asupra calităților, sau mai bine zis asupra caracterului diverselor națiuni. Mai întâi de toate, țin să spun un lucru: toți acei cari urmează pilotașul pe aerodromul dela Buc, din oricare popor ar face ei parte, sunt plini de zel și de curaj. Aviațiunii însă nu-i sunt, din nefericire, suficienți numai aceste două frumoase virtuți. Pentru a fi un bun aviator, este nevoie de un complex de calități felurite. Văzduhul prezintă o cu totul altă atracție și o cu totul altă greutate ca oceanul. Se înșeală greu acei cari și-ar închipui că a fi un bun marinar e sinonim cu a fi un bun aviator. Marea și eternul cer, fiecare, însușiri diferite. Matelotul are nevoie în rândul întâi de sânge rece și de calm, și apoi iar de calm și de sânge rece. Englezii, bunăoară, sunt niște marinari eminenți, și cu toate acestea, în aviațiune...”

— „Ei bine?... îl întrebarăm noi văzându-l că tace.

— „Dați-mi voie să nu sfârșesc. Nu vreau să fac nici o apreciere nominativă. E destul să vă spun că, după opinia mea, neamurile de rasă latină sunt, cel puțin astăzi, acelea dintre cari se formează cei mai escelenți pilotași. Și aceasta din pricini pe cari mă voi silii, să vi le esplic aci cât mai limpede voi putea.

— „Charité bien ordonnée commence par soi-même... spuse râzând ilustrul nostru interlocutor. Să vorbesc dar de noi, francezii... Se spune, și se pare, că suntem cei

S'a ivit însă o altă legendă și prin penumbra romantică, în care învălea sfârșitul marelui cugător, se părea o încheiere potrivită cu trecutul său. S'a imaginat o tragedie familiară, în care soția sa a primit rolul unui „Deus ex machina”, menit să pună capăt zilelor eroului. Faptul se părea verosimil, întru cât despre calitățile ei spirituale și depre fidelitatea ei conjugală se mențineau și până acum vestile cele mai contradictorii. Temelia, pe care se sprijinea această versiune, era — precum cetiam dăunăzi și în ziarul „Românul” — părerea doctorului Raspail, care avusese ocazia să examineze masca, dar numai masca mortuară a filozofului.

Mulțămită cercetărilor, făcute de societatea J. J. Rousseau cu sediul în Genève și publicate în ale sale „Annales” (Genève, ed. A. Julien) azi adevărul privitor la decesul acestuia e deplin lămurit. El a murit la 2 Iulie 1778 în castelul dela Ermenonville, situat spre Nord dela Paris la o depărtare de o oră și jumătate. Pe atunci acesta era proprietatea marquisului de Girardin, iar azi e a principelui de Radziwill. Se poate vedea odaia, unde a fost lovit de apoplexie șezând pe un scaun. În căderea sa a suferit acele leziuni la față, pe cari le-a observat pe masca doctorul Raspail.

Plantațiile parcului de lângă castel se reoglindesc în un loc cristalin cu o insulă umbrită de plopi cu frunza tremurătoare. Aici se păstrează cocișugul gol, care a adăpostit prima dată osemintele lui Rousseau. În timpul mării

revoluțiuni acestea au fost transportate și depuse dimpreună cu ale lui Mirabeau și Voltaire în Panthéon-ul nou întocmit. Acolo se păstrează și de prezent, ca o relicvie națională, sarcofagul său triplu, zidit în mur, iar pe piața din vecinătate i s'a ridicat un monument — ce e drept — prea modest în comparație cu meritele sale.

O comisie de bărbați experți a fost incredințată să cerceteze cadavrul. Aceștia făcând măsurările necesare i-au confirmat identitatea și au stabilit mai presus de orice îndoială, că suicidul sau moartea silnică a poetului filozof trebuie exilate în lumea basmelor și a ficțiunilor, de unde au plecat. Mai adăugăm, că consoarta lui Rousseau a făcut cunoștința bărbatului, care a avut rol deosebit în viața ei sentimentală, numai după moartea primului său soț. Deci complexitatea acestuia la omor e o supoziție absolut neîntemeiată.

Publicul mare însă, care se pasionează pentru tot ce i se pare extraordinar și excentric, de obicei nu ia act de această „restitutio in integrum”. El va cumpăni și mai departe incompatibilitatea faptelor cu a principiilor profesate și va despleti firele, ce alcătuiesc traiul de toate zilele al bărbaților mari, cercetând detalii intime și aventuri picante, cari și dacă nu ar fi adevărate, sunt cel puțin inventate în un mod destul de ingenios.

Tot cu acest prilej festiv s'a făcut de nou revizia critică a operei sale. În judecarea acesteia, Rousseau e unul dintre cei ce au fost mai

dintâi av
de mând
de fapt
în gradu
excursiun

„Int
realizat
diverse s
pentru a
vorbit ac
ambele s
două om

Și într'u
țiune par
dică să
tice, ci s
eviji nen
însă că
ficiente
ajung. C
aerian e
un impu
repede ș
cul, căci
perare d
temul ne
instictiv
cut, poz
să-l ape
tal. Toți
duhul, c
acolo, la
produc
nevra fu
aceasta,
comand
repede ș

la noi,
mod nat
virtute a
de cum
numai la
poarele
pare mie

—
—

mult nei
toare”.
dela 176
fost apre
sebi lucr
gocice: A
loise au
desaprob
cât și de
arse pub
rul a tre
gaș int
nicii publ

Chiar
mai răm
vingerei,
veritabil
anarhia
șterei și
cația fiz
cari le d
stora „V
al civiliz
torul iac
pă stâlp
edificiu
și a mor
mai în
vite.

În lun
critica n
adevăr
în mater
tăzi înc
lar de a
ideile no

—
—

—
—

—
—

—
—

—
—

—
—

—
—

—
—

dintâi aviatori din lume, ceea ce ne umple de mândrie și de glorie. Meritul acesta este de fapt acela al rasei noastre care prezintă în gradul cel mai înalt calitățile cerute de excursiunile prin văzduh. Să mă lămuresc.

„Interprinderile temerare pe cari le-au realizat oamenii sunt diverse, și tot atât de diverse sunt și calitățile de cari au ei nevoie pentru a înlătura primejdiile respective. Am vorbit adineaurea de ocean și de văzduh; — ambele sunt elemente redutabile și pe amândouă omul le-a cucerit, sau tinde a le cuceri. Și într'un caz și într'altul cea dintâi condițiune pare a fi să-ți păstrezi sângele rece, adică să nu-ți pierzi capul în momentele critice, ci să cauți, prin ordine și chibzuială, să eviți nenorocirea. Sunt de acord, cu rezerva însă că aceste calități de prudență sunt suficiente pe mare, dar că în văzduh ele nu ajung. Ceea ce se cere mai ales călătorului aerian e un simț special, un instinct aparte, un impuls fulgerător, un fel de divinațiune repede și firească care nu pornește din calcul, căci calculul cere timp, ci dintr'o cooperare directă și simulantă a creierului cu sistemul nervos, și care cooperare îți indică instinctiv și sigur mișcările pe cari le ai de făcut, poziția pe care s'o iei, resortul pe care să-l apeși pentru a înlătura un accident fatal. Toți acei, cari s'au familiarizat cu văzduhul, cu beția și cu primejdiile lui, știu că acolo, la cârma aeroplanului, incidentele se produc prin surpriză și numai printr'o manevră fulgerătoare le poți evita. Și manevra aceasta, rațiunea pură n'ar avea vreme s'o comande, ci ea este călăuzită de acel impuls repede și complex de care am vorbit, și care la noi, francezii, bunăoară, se produce în mod natural. El este ceva atavic, un fel de virtute a rasei noastre, și nu o regăsești nici de cum la fel la toate neamurile lumii, ci numai la câteva din ele, și cu osebire la popoarele de viță latină. Cel puțin, așa mi se pare mie.”

— „Dar aviatorii români, d-le Blériot?”
— „Ei bine, dintre elevii de atât de fe-

lurite naționalități pe cari i-am cunoscut la școala dela Buc, Românii sunt aceia cari prezintă cel mai mult, această agerime instinctivă. Ei se disting, întocmai ca și noi Francezii, cu cari în treacă fie-zis se aseamănă ca niște frați, printr'o percepere subită a manevrei, printr'o divinațiune repede și fermă a mijloacelor de întrebuințat pentru a ieși din încurcătură. Pe când, unii își pierd timpul, șovăesc, caută să-și dea seama în mod metodic de cauzele incidentului, Românii știu să evite neplăcerile printr'o intuiție sigură și promptă. Sunt niște desghetați! (*Ce sont des débrouillards!*)”

Astfel vorbi marele constructor. I-am mulțumit călduros de buna sa grație, de admirabilele reflecții pe cari le-am auzit din gura lui, l'am salutat, și am eșit în bulevardul plin de oameni, pe deasupra cărora mai strălucea încă, aproape de asfințit, soarele acestei după amiaze de August.

Adrian Corbul.

Cronică din Paris.

Paris, 1 Septemvrie.

Franta, luptele din Maroc și presa pangermanistă. — Aviațiunea militară la manevrele mari. — Tristețea unui savant. — Retragerea dlui Armand Fallieres.

În vreme ce Malai-Hafid, ex-sultanul Marocului, se plimbă liniștit prin Franța, fosta lui împărăție este serios agitată de campania răsculatului El-Hibba, pretendentul la tron. Armatele franceze preîntâmpină în Maroc greutăți în fiecare zi mai numeroase. Cu acest prilej, comandantul francezi din această colonie dau la iveală odată mai mult admirabila lor capacitate, și trupele, neînfrânta lor vitejie. Marocul e pentru moment teatrul unor lupte crâncene, cari, departe de a lua sfârșit, tind a se înteti. Situația e critică.

Profitând de aceste fapte, presa pangermanistă se dedă din nou la una din acele violente campanii francofobe, așa cum obișnuiește ea. Ziarele soviniștilor nemți preseriu care mai de care măsuri mai groțesti. Campania aceasta nu-i mai surprinde de loc pe Francezii: de mult s'au familiarizat ei cu accentele stridente ale pangermaniștilor. Ei știu prea bine că agitatorii nemți au renunțat de mult la bunul simț în polemicile

lor. Așa, în loc ca ei să dorească, precum ar fi natural, ca trupele franceze să pacifice cât mai curând Marocul într'u fotosul tuturor europenilor din acest imperiu, pangermaniștii propun nici mai mult nici mai puțin o nouă ediție a la Agadir. Nostim e că printre zările francofobe armonia e departe de a stăpâni: în vreme ce unii poruncesc Francezilor să trimită trupe noi în Maroc, alții găsesc că luptele franceze din nordul Africii au drept rezultat de a menține și de a dezvolta în armata lor spiritul războinic și ofensiv care eventual, ar putea strica Germanilor. Și sunt numeroase organele nemțești cari constată cu oarecare imparțialitate că, date fiind greutățile pe cari le-au întâmpinat odinioară trupele germane în sudul Africii unde s'au luptat nu mai puțin de doi ani pentru a pune la respect niște simple triburi de sălbateci înarmați doar cu sulite și areuri, și, dat fiind încă, rezultatul aproape negativ, la care au ajuns cei 100,000 de italieni cari se războiesc de un an de zile în Tripolitania, în contra a 30,000 de Arabi, trupele franceze din Maroc au atins relativ succese strălucite. Oricum ar fi, e cu puțință ca această campanie a presei pangermaniste să eșcite opinia publică din imperiul lui Wilhelm II.: și în acest caz prevedem iar grave complicațiuni internaționale, cu atât mai mult cu cât Francezii, cu toate că păstrind o atitudine fermă dar calmă, vor sfârși prin a se enerva și ei de acest neastâmpăr agresiv.

— Deocamdată, în Franța, opinia publică e liniștită și moderată. Spiritul este încă sub impresia favorabilă a călătoriei triumfale pe care d. Poincaré a făcut-o în Rusia. Deasemenea, după ultimele știri ale ziarelor pariziene, se pare că Franța a aderat la propunerea contelui Berchtold în chestia balcanică. Și în vremea asta, Francezii urmăresc cu un interes voios pregătirile ce se fac pentru manevrele mari cari vor avea loc prin mijlocul lui Septemvrie. Pentru întâia oară, în acest an, va participa și a patra armă, cea a aviatorilor, în organizația ei actuală, adică strict militară și de sine stătătoare.

În acest an vor lua parte la manevre numai cinci-zeci de aeroplane. Ele vor coopera în mod matematic la mișcările strategice prevăzute. Aviatorii militari vor fi dar absolut supuși disciplinei statului major, întocmai ca la un adevărat război. Ei vor fi nevoiți să sboare la comandă și e de pe acum cunoscut faptul că nici ploaia nici furtuna nu vor putea împiedeca șborul lor.

De aceea, aviatorii militari francezi se antrenează de pe acum de a da piept cu vijeliile cumplite cari nu lipsesc nici o zi. Acum puține zile au avut loc la Toul, care este una din pozițiile cele mai însemnate dela granița dela est, niște manevre prin surpriză, cari au dat rezultatele cele mai bune. S'a încercat justetea tirului din formidabilul fort, în prezența a două sute de ofițeri superiori, veniți să asiste din toate colturile Franței. Și rezultatele, după cum am spus, au

mult neîndreptățiți de posteritatea „recunoscătoare”. Incepând cu pamfletul lui Joseph Cajot dela 1766 și până în zilele noastre, opera sa a fost apreciată în chipul cel mai diferit. În deosebi lucrările, cari cuprind principiile sale pedagogice: *Émile, ou de l'éducation* și *Nouvelle Héloïse* au stârnit adevărate valuri de revoltă și desaprobare, fiind anatimizate atât de catolici cât și de calvinisti, fiind proscrie de parlament și arse publice pe rug în Paris și Genève. Iar autorul a trebuit să rătăcească prin lume ca un ucigaș intelectual, urmărit pretutindeni de furia opiniei publice.

Chiar și după ce patimile s'au domolit, au mai rămas mulți, cari susțin cu toată tăria convingerei, că acestea sunt niște utopii de cea mai veritabilă specie. Tinta lor ar fi să inaugureze anarhia sau chiar nihilismul și în domeniul creșterii și al instrucțiunii, de aceea preferă educația fizică celei intelectuale și religioase, pe cari le desconsideră. În ochii dușmănoși ai acestora „Vicarul din Savoya” va rămâne un inamic al civilizației și al progresului istoric, întemeietorul iacobinismului, un revoluționar, care surpă stâlpii societății, fără să poată plămui un edificiu nou, un desprețuitor cinic al religiei și a moralei curente, care a fost consecvent numai în abandonarea principiilor odată proslăvite.

În lumina, ce a proiectat-o asupra operei sale critica mai nouă imparțială, Rousseau apare un adevărat apostol. El a deschis orizonturi nouă în materie de educație, de cari știința abia astăzi începe a se apropia. Prin feliul său popular de a scrie a făcut accesibile și masselor mari ideile norocoase ale lui Locke, pe cari le-a co-

mentat și întregit unde era trebuință. El cel dintâi a cerut o educație, care să apropie și nu să separeze pe om de natură. Deci o creștere, potrivită legilor firei, care să țină seamă de natura copilărească a elevilor și să recunoască îndreptățirea ori cărei individualități. Premisele acestei concluziuni le găsim în primele șire ale operei sale, care tradează o concepție de viață foarte optimistă, vrednică de un adevărat educator: *Tout est bien, sortant des mains de l'auteur des choses; tout dégenère entre les mains de l'homme*.*).

Educația contemplată de dânsul ar fi un sprîjin continuu pentru o individualitate, ca să-și poată desfășura și desvolta liber toate calitățile inerente ei. Edificându-și personalitatea, elevul va cunoaște natura și puterile ei din experiența sa nemijlocită. Aceasta îi va desăvârși forțele lui sufletești și mai ales pe cele fizice și îl va deprinde la o activitate dublă, proprie și independentă.

Principiile sale au fost acceptate și documentate cu dovezi psihologice de Pestalozzi, părintele pedagogiei moderne. Iar în zilele noastre aproape fiecare din acestea a devenit, un program, pentru înfăptuirea căruia se străduiesc diferite grupări, compuse din bărbații cei mai aleși de școală. Astfel este lozinca, să înlocuim instrucțiunea pasivă din școală prin munca folositoare a elevilor (*Arbeitsschule*); să plantăm în vîlăstarele tinere ale omenirii un sentiment social mai puternic, dela care s'ar putea aștepta

* Toate sunt bune, când ies din mâinile Creatorului, dar toate degenerază în mâinile oamenilor.

democratizarea statului și a societății (*Sozialpädagogik*); să respectăm și în școală individualitatea și firea copilărească (*Individualpädagogik*); să dăm o atenție mai mare creșterii fizice și în fine să pretindem o instrucțiune religioasă și morală potrivită priceperii elevilor.

În acest senz se vorbește astăzi de un Rousseau „redivivus”, care și-a câștigat titlu perpetuu la recunoștința generațiilor, ce doresc sincer progresul omenirii.

De aceea numărul admiratorilor săi, cari îl înțeleg cu adevărat, s'a sporit în chip impunător. Orașul său natal a voit să-și ispășească greșeala făcută, când a alungat ca o mamă vitregă pe cel ce se numia în scrierile sale simplu „citoyen de Genève”. Aici, pe o insulă a Rhonului, în mijlocul naturii, a căreia dragoste a propovăduit-o prin scrierile sale, i s'a ridicat statua cea mai frumoasă. Ciripitul vesel al paserilor și gălăgia nevinovată a poporului școlăresc — singurii oaspeți statornici ai ostrovului — țin isonul gândurilor sale, pe cari tocmai voește să le treacă pe foile cărții sprîjinite de genunchi. Privirile sale urmăresc conturile cu chip de siluete ale munților gigantici, cum se proiectează în undele albastre ale lacului Léman. — Mormântul din Panthéon a devenit un loc de pelerinaj pentru miile de credincioși ai săi, unde acestia cu fruntea plecată aduc genului prinosul lor de recunoștință, făcând făgăduință sfântă, că vor duce în îndeplinire testamentul său pedagogic. Iar la plecare, adânc impresionati de statua „Gânditorului” plămuită de Rodion, recetesc cu satisfacție inscripția de pe frontispiciul mausoleului: „Aux grands hommes, la patrie reconaisante”.

Dr. Valeriu Seni.

Cronică din Paris.

Paris, 1 Septembrie.

Franta, luptele din Maroc și presa pangermanistă. — Aviațiunea militară la manevrele mari. — Tristețea unui savant. — Retragerea dlui Armand Fallieres.

În vreme ce Malai-Hafid, ex-sultanul Marocului, se plimbă liniștit prin Franța, fosta lui împărăție este serios agitată de campania răsculatului El-Hibba, pretendentul la tron. Armatele franceze preîntâmpină în Maroc greutăți în fiecare zi mai numeroase. Cu acest prilej, comandanții francezi din această colonie dau la iveală odată mai mult admirabila lor capacitate, și trupele, neînfrânta lor vitejie. Marocul e pentru moment teatrul unor lupte erăncene, cari, departe de a duă sfârșit, tind a se întezi. Situația e critică.

Profundă de aceste fapte, presa pangermanistă se dedă din nou la una din acele violente campanii francofobe, așa cum obișnuiește ea. Ziarele șovinistilor nemți prescriu care mai de care măsuri mai grotești. Campania aceasta nu-i mai surprinde de loc pe Francezii: de mult s'au familiarizat ei cu accentele stridente ale pangermaniștilor. Ei știu prea bine că agitatorii nemți au renunțat de mult la bunul simț în polemicile lor. Așa, în loc ca ei să dorească, precum ar fi natural, ca trupele franceze să pacifice cât mai curând Marocul întru folosul tuturor europenilor din acest imperiu, pangermaniștii propun nici mai mult nici mai puțin o nouă ediție a la Agadir. Nostim e că printre ziarele francofobe armonia e departe de a stăpâni: în vreme ce unii poruncesc Francezilor să trimită trupe noi în Maroc, alții găsesc că luptele franceze din nordul Africii au drept rezultat de a menține și de a dezvolta în armata lor spiritul războinic și ofensiv care eventual, ar putea strica Germanilor. Și sunt numeroase organele nemțești cari constată cu oarecare imparțialitate că, date fiind greutățile pe cari le-au întâmpinat odinioară trupele germane în sudul Africii unde s'au luptat nu mai puțin de doi ani pentru a pune la respect niște simple triburi de sălbateci înarmați doar cu sulițe și arcuți, și, dat fiind încă, rezultatul aproape negativ, la care au ajuns cei 100.000 de italieni cari se războiesc de un an de zile în Tripolitania, în contra a 30.000 de Arabi, trupele franceze din Maroc au atins relativ succese strălucite. Oricum ar fi, e cu puțință ea această campanie a presei pangermaniste să eșice opinia publică din imperiul lui Wilhelm II.; și în acest caz prevedem iar grave complicațiuni internaționale, cu atât mai mult cu cât Francezii, cu toate că păstrând o atitudine fermă dar calmă, vor sfârși prin a se enerva și ei de acest neastâmpăr agresiv.

Decamdată, în Franța, opinia publică e liniștită și moderată. Spiritele sunt încă sub impresia favorabilă a călătoriei triumfale pe care d. Poincaré a făcut-o în Rusia. Deasemenea, după ultimele știri ale ziarelor pariziene, se pare că Franța a aderat la propunerea contelui Berchtold în chestia balcanică. Și în vremea asta, Francezii urmăresc cu un interes voios pregătirile ce se fac pentru manevrele mari cari vor avea loc prin mijlocul lui Septembrie. Pentru întâia oară, în acest an, va participa și a patra armă, cea a aviatorilor, în organizația ei actuală, adecă strict militară și de sine stătătoare.

În acest an vor lua parte la manevre numai cincizeci de aeroplane. Ele vor coopera în mod matematic la mișcările strategice prevăzute. Aviatorii militari vor fi dar absolut supuși disciplinei statului major, întocmai ca la un adevărat război. Ei vor fi nevoiți să sboare la comandă și e de pe acum cunoscut faptul că nici ploaia nici furtuna nu vor putea împiedeca sborul lor. De aceia, aviatorii militari francezi se antrenează de pe acum de a da piept cu vijeliile cumplite cari nu lipsesc nici o zi. Acum puține zile au avut loc la Toul, care este una din pozițiile cele mai însemnate dela granița dela est, niște manevre prin surpriză, cari au dat rezultatele cele mai bune. S'a încercat justeta tirului din formidabilul fort, în prezența a două sute de ofițeri superiori, veniți să asiste din toate colțurile Franței. Și rezultatele, după cum am spus, au întrecut toate așteptările. În același timp pe o ploaie diluviană și pe un vânt îngrozitor, două monoplane și un biplan au pornit în recunoaștere după ordine pre-

cise și au reușit — evoluțiunile cele mai îndrăznețe. Vestile aceste au fost întâmpinate în Franța cu o bucurie de nedescris.

Trăiește în această țară un bătrân savant octogenar care printr'o invenție a sa a îmbogățit și îmbogățește și astădată neamuri întregi. Cu toate acestea Charles Tellier, inventatorul procedurii frigorifice pentru conservarea cărnii, în loc de a se bucura de o avere bine meritată, se află astăzi aproape de mizerie. Acest bătrân admirabil, urmând exemplul marelui chimist Berthelot, a dăruit invenția sa omenirii în mod cu totul dezinteresat, fără a pretinde nimic în schimb. Gestul lui e frumos, dar exagerat. Un Edison ar putea să-i servească de pildă și să-l învețe că un mare savant, când poate îmbogăți pe alții cu sutele de milioane, e drept și legitim. Ca și el să profite de invenția sa. Lucrul acesta, republica Uruguay l'a recunoscut și dânsa. Un decret al legățiunei uruguayene din Paris a adus eri la cunoștință inginerului Tellier că locuitorii recunoșcători ai numitei republici, considerând că remarcabila invențiune a bătrânului savant a format și formează încă și azi principala bogăție a tuturor țărilor crescătoare de animale, s'a hotărât să-i facă susnumitului savant o peșiune de 10.000 franci pe an. Deasemenea guvernul Republicei a trimis și ea inginerului Tellier un dar de 25.000 franci drept recunoștință pentru binefacerile pe cari le-aduce procedul frigorific, crescătorilor argentinieni.

La anul se va alege un nou președinte al Republicei în locul dlui Armand Fallieres — și d. Fallieres pare resemnat. Zilele din urmă ziarele pariziene au răspândit știrea că bătrânul demnitar a luat de pe acum măsurile în vederea felului său de viață când nu va mai fi președinte. D. Fallieres se va retrage la Versailles, unde și-a închiriat un hotel peste drum de casa în care locuiește fiica sa, măritată cu fostul secretar al președinției franceze. Acolo d. Armand Fallieres va duce, după mărturisirile lui, o viață calmă și familiară, fără griji și fără ambițiuni.

Trebuie să fie, într'adevăr, curioasă mentalitatea unui moșneag ca el, în momentul când retrăgându-se dela postul cel mai înalt pe care l'ar fi putut ambiționa în viață, se pregătește să intre în rândul particularilor de rând, fără alte prerogative, decât prestigiul titlului său. Că d. Fallieres se pregătește să ducă de-acum înainte o existență fără ambițiuni, e foarte firesc. Ce ar mai putea ambiționa un om ca d-sa? Toată capacitatea, toată munca el și le-a pus în serviciul patriei care, să fim drepti, l'a recompensat cu magnificență. Deacum nu-i mai rămâne fostului nostru președinte decât mulțumirea de a-și vedea neamul mai taré ca oricând și satisfacția de a fi ușurat de povara strălucitoare a răspunderilor prezidențiale.

C. R. B.

Cronică externă.

Rechemarea generalului Caneva. Generalul Caneva, comandantul suprem al trupelor italiene din Tripolis, s'a imbarcat pentru Italia, ducând cu sine toate bagajele și toate documentele asupra activității sale în Africa.

Se zice că generalul pleacă în concediu.

Motivele plecării sale sunt de altă natură: guvernul italian nu e mulțumit de activitatea lui Caneva pe câmpul de război. Relațiunile dintre Caneva și primul ministru Giolitti au fost dela început încordate, iar în Octomvrie anul trecut, guvernul italian îl făcuse responsabil pentru catastrofa dela Șarașat, imputându-i că n'au înțeles chestiune arabilor și n'a știut cum s'o rezolve. Caneva invocase motivul că a procedat conform dispozițiilor și rapoartelor primite din Roma, guvernul însă îi impută că a omis de a se convinge la fața locului despre exactitatea datelor ce i se comunicaseră din Roma asupra acestei chestiuni.

Adevăratele cauze ale conflictului dintre Caneva și guvernul italian sunt în legătură cu întregul plan al operațiunilor în Tripolitania.

Când s'a declarat război Turciei, guvernul italian era convins că este vorba de o plimbare militară de scurtă durată, care nu va costa prea multe jertfe. Peste câteva săptămâni însă, guvernul italian recunoscându-și greșala, se văzu nevoit să sporească corpul expediționar la 100.000 soldați.

Generalul Caneva primi în același timp instrucțiuni să termine războiul cât mai curând, sau, dacă aceasta va fi imposibil, să dea operațiunilor un impuls mai energic. Probabil că cei dela Roma își pierduseră răbdarea sau nu-și dădeau seamă de adevăratul caracter al acestei campanii care justifica pe deplin metoda adoptată de Caneva: anume de a nu înainta în interior, ci de a termina ocupațiunea coastelor prin acțiuni succesive. În Martie se stabilă un acord în această privință. Caneva, fiind secundat de ministrul de război Spingardi și de șeful statului-major Pollio, obțină aprobarea guvernului pentru continuarea operațiunilor în sensul arătat. De atunci războiul a continuat după metoda adoptată la început. Astăzi guvernul italian, referindu-se la operațiunile săvârșite în acest interval, revine la vechile sale acuzațiuni, spunând că ocuparea punctelor Sidi Said, Zanzur, Misrata și Zuara, operate cu pierderi relativ mici, este o dovadă că acest rezultat s'ar fi putut obține cu șase luni mai înainte, așa încât situația Italiei față de Turcia și de celelalte puteri ar fi astăzi mai favorabilă.

Ținând seamă de faptul că în Octomvrie s'au trimis alți 50.000 soldați în Tripolitania, mențiți de a începe operațiunile în potriiva munților Gharrian, vom înțelege că rechemarea generalului Caneva, e urmarea contradicțiilor ce există între dânsul și guvernul italian.

*

România retrocedează o parte din Dobrogea? Ziarul „Echo de Paris” publică o telegramă din Viena care spune că vizita contelui Berchtold la Sinaia a avut de scop să realizeze o alianță româno-bulgară, împiedecând astfel o alianță sârbo-bulgară. Aceasta fiindcă interesul Austriei cere ca Serbia să rămână izolată.

„Echo de Paris” zice că contele Berchtold a reușit în misiunea sa de vreme ce a convins pe regele Carol ca România să retrocedeze o parte din teritoriul Dobrogei.

*

Ministrul de externe al Serbiei despre situația în Balcani. Corespondentul din Belgrad al ziarului „Lokalanzeiger” a avut o convorbire cu ministrul sârb de externe Jovanovici, care i-a declarat următoarele:

„Situația continuă a fi critică. Totul depinde de o singură împrejurare, anume dacă Turcia va reuși să restabilească ordinea în interior.

În ce privește alianța sârbo-bulgară, ea nu există pe hârtie, opinia publică sârbă și bulgară e însă de acord că această alianță e absolut necesară pentru apărarea intereselor naționale și de stat ale Serbiei și Bulgariei. Apropierea ce s'a produs între două state datează dela anexarea Bosniei și Herțegovinei.

O convenție scrisă relativ la alianța cu Muntenegru nu există.

Vorbind despre propunerea contelui Berchtold, ministrul a declarat următoarele: Dacă propunerea contelui Berchtold tinde la apărarea vechilor drepturi naționale ale tuturor popoarelor din Balcani, propunerea ar fi acceptabilă, dar dacă propunerea favorizează numai intereselor albanezilor statele balcanice vor trebui s'o respingă.

Fabrica de granit, syenit
industrie de marmoră și
ciselare de peatră a lui

Iosif Nagy
Brașov, str. Fântânei Nr. 50.

primește și execută ori-și-ce fel de lucrări la clădiri, monumente mausoleuri în orice fel de stil. Liferează lucrări de marmoră pentru mobilaturi. În urma modernului aranjament de marmură, prețuri ieftine. Din depozitul men bogat de monumente, în care efectuează vinderi în mare și în mic liferez colegilor de branșe și obiecte singuratiche, în prețul de fabrică.

Intimitate

În cu
cari dor
vietii int
din Berl
Freytag
edă acu
de carte
atât mai
tag trăia
tron Fri
țime de
tească s
vizită ce
dintre ca
torii noș

Între
liară ce
niei și s
tenberg,
pul său.
care, fir
păratul
Baden s
Battenbe
dorește o

a răspu
postul să
mat o c
și împăr
Baden s
scris re
berg ord
a răspu
fiindcă a

din parte
rile inter
Bismarck
după scri
renunță
leste în
tată în c
care-dă
lul pentr
neau căs
ratul con
să lovea
lându-se
părăteas
zând bru
laltă.

În alt
încordate
II, și tat
stat mai
sei, care
câtă în c
totul: pa
dușmani.
său. — s

În alt
hazlie ce
și între
tul îl ave
tul adres
— Se
stie.

La ce
— De
să nu cor

Ka 12.
K
cea r
H

Intimități din viața Hohenzollernilor

În curând va apărea pe piața germană o carte de un deosebit interes pentru toți aceia, cari doresc să arunce o privire după culisele vieții intime a familiei Hohenzollern. Un editor din Berlin a adunat toate scrisorile lui Gustav Freytag ce acesta le-a scris soției sale și le edă acum toate într'un mănunchiu, în formă de carte. Insemnătatea acestor scrisori e cu atât mai mare fiindcă, dupăcum se știe, Freytag trăia în intimă preținie cu moștenitorul de tron Frideric, împăratul de mai târziu. O mulțime de secrete din viața dela curtea împărătească se descoperă în aceste scrisori. O revistă germană publică mai multe amănunte, dintre cari spicuim și noi câteva pentru cetitorii noștri.

Intre altele Freytag descrie o scenă familiară ce s'a petrecut între împăratul Germaniei și soția acestuia din cauza afacerii Battenberg, care a provocat atâtea senzații la timpul său. E vorba de un plan de căsătorie, în care, firește, femeia joacă rolul principal. Împăratul a încredințat pe marele principe de Baden să vorbească cu Bismarck în afacerea Battenberg și să-i comunice că el, împăratul, dorește căsătoria plănuită cu fiica sa. Bismarck a răspuns, că mai bucuros își dă demisia din postul său decât să aprobe pasul acesta. A urmat o conferență, la care, afară de Bismarck și împăratul, au luat parte marele principe de Baden și moștenitorul de tron. Împăratul a scris „e un bilet că vrea să-i dea, lui Battenberg ordinul „Pour le mérite” la ce Bismarck a răspuns că aceasta e cu totul imposibil, fiindcă ar putea foarte ușor provoca un război din partea Rusiei, abstrăgând dela încurcăturile interne ce le-ar produce. Explicațiile lui Bismarck au fost atât de convingătoare, încât, după scurtă ezitare, împăratul a declarat că renunță la planul său. În acest moment năvălește în sală împărăteasa și se năpustește, iritată în cel mai înalt grad, asupra împăratului, care-i dăduse cuvântul că va face tot posibilul pentru înlăturarea greutăților ce se opuneau căsătoriei fiicei lor cu Battenberg. Împăratul consternat a început să strige răgusit și să lovească cu pumnul în masăși la urmă sculându-se de pe scaun, a apucat de braț pe împărăteasă, a condus-o frumușel la ușă și închizând brusc ușa în urma ei, s'a reîntors la ceilalți.

În altă scrisoare Freytag arată cât erau de încordate relațiile între împăratul Wilhelm II. și tatăl său. Într-o zi principele Koburg a stat mai mult de o oră în societatea împărăteșei, care se plângea amar de soarta nenorocită în care se află, spunând că și-a pierdut totul: patria, soțul și copiii, cari toți îi sunt dușmani. Mai mare durere i-o cauzează fiul său, — spunea între suspine.

În alt loc ne povesteste Freytag o scenă hazlie ce a avut loc între împăratul Wilhelm și între cancelarul Bismarck, pe care împăratul îl avea foarte drag. La o ocaziune împăratul adresându-se lui Bismarck îi zise:

— Se pare Alțetă că acum ai făcut o prostie.

La ce Bismarck îi răspunde:

— Dea Dumnezeu ca Maiestatea Voastră să nu comită nici odată o prostie mai mare!

Adunarea generală a desp. Marghita al „Asociațiunii”.

— Raport particular. —

Marghita, 2 Septembrie.

Mercuri, în 28 August, ziua Sfintei Mării, s'a ținut adunarea generală a doua a despărțământului Marghita al Astei, în frunțașă comună Chet, cu un succes neașteptat pentru aceste părți.

Succesul a fost mare mai cu seamă în urma faptului, că din acest prilej s'a ținut cea dintâi petrecere românească, cu jocuri și cântări naționale și cu însuflețire deosebită. Cei ce cunosc acest ținut sunt în stare a aprecia pe deplin ce înseamnă o asemenea petrecere pentru promovarea vieții noastre sociale, câtă vreme intelectualii noștri nici nu se cunosc bine unii pe alții și cei mai mulți nici n'au luat parte la o întrunire mai mare românească.

Că de astădată s'a putut sparge ghița, trebuie să ne servească de îndemn în viitor la o tot mai intensivă activitate pe teren social și cultural.

Serviciul divin.

A servit preotul local Victor Pop, asistat de preotul din Ghetea Iosif Clinto. Răspunsurile liturgice le-a cântat corul tinerilor din Chet, sub conducerea harnicului învățător Gavril Görög. Cântările dela utrenie le-a cântat tineretul din Ghetea, fiind de față întreg poporul din această comună, venit în procesiune.

Din partea comitetului cereual au fost de față la serviciul divin președintele Dr. Dionisie Stoica, vicepreședintele Dr. Iuliu Chiș și secretarul Valeriu Florea, toți din Marghita. Intelectuali au mai fost d. Iosif Geuț, notar local, Ioan Crețu, inv. pens. în Tarcia, Gavril Erlei inv. în Ghetea, Aurel Pop, preparand ș. a. Biserica era plină de lume.

Apostolul l'a cedit fetița Irina a frunțașului George Băican din Chet, cu glas plăcut și intonație corectă.

Preotul Victor Pop a ținut o bine simțită predică despre mântuirea sufletului, în legătură cu evanghelia zilei.

La sfârșitul serviciului divin s'a făcut procesiune până la crucea din apropiere.

La prânz comitetul cereual împreună cu intelectualii prezenți au fost oaspeții bravului preot Victor Pop și ai doamnei sale, cari au cel mai mare merit pentru întreg succesul.

Adunarea.

Îndată după vecernie, la orele 4 d. p. s'a ținut adunarea în biserică, în fața poporului și a unui frumos număr de intelectuali. Afară de cei prezenți la serviciul divin erau de față: Dna V. Pop, dna și dl Valer Chiș, cu dșoara Valeria din Tarcia; dna și dl Petru Ghermn cu dșorele Lucreția și Elena din Suplac; dna și dl George Navrea din Voivozi; dl și dna Victor Măreș din Pir; dna și dl Traian Mihalca, cu dșoarele Ileana Mureșan din Tarcia și Mărioara Seremi din Adon; dșoara Clinto din Ghetea; apoi tinerii Iuliu Sabo, teolog, Vașad; Mihail Gherman, teolog, Suplac (ambii eliminați din seminarul latin din Oradea); Nicolau Sabo, abs. de teologie, Ciomacoz; Samuil Sabo, stud. în drept, Vașad; Corneliu Chiș, stud. în drept, Tarcia; Emiliu Iacob, inv. Vașad; Alex. Fecete, inv., Fărcașa ș. a.

Adunarea se deschide cu cântarea: „Împărate ceresc”. Apoi directorul desp. dl Dr. D. Stoica își spune cuvântul de deschidere, arătând că în ziua de azi fiind avizați numai la propriile noastre puteri, nu avem să așteptăm ajutor și mântuire dela nime altul, decât dela noi înșine. Iar mântuirea

ne va veni, dacă vom ști întrebuița înțelepțește avutul nostru material și toate comorile noastre naționale. Amintește de bărbații noștri mari din trecut, cari au muncit și s'au luptat pentru binele neamului, se oprește asupra generației, care ne-a dat Asociația și stăruie asupra bărbaților, cari au dus în trecut și duc astăzi faima numelui nostru în toată lumea. (Numele dlor N. Iorga și Aurel Vlaicu stărnesc repot de aplauze și aclamări). „Și având asemenea bărbați, să ne plângem, că suntem săraci și să ne temem de ziua de mâne! Totul depinde de noi, ca să biruim! Și vom birui, va trebui să ieșim învingători!”

Adunarea e salutăată de părintele V. Pop în numele poporului său din Chet.

Din raportul general luăm următoarele: 1. Despărțământul a dăruit intelectualilor câte 30 broșuri din: Din cele trecute vremi, de V. Onițiu; Almanahul scriitorilor dela noi, de S. Bornemisa și Calendarul național al părintelui I. Moța. Broșurile au fost primite din partea institutului „Luceana”. 2. A abonat „Libertatea” cu toate adnețele pentru 11 comune, iar „Poporul Român” pentru 10. Spre acest scop s'a făcut o colecță între intelectualii din desp., care a dat 118 cor. 3. Dela I-a adunare generală desp. a înființat 5 agenturi și 5 biblioteci populare și anume: în Voivozi cu 35 broșuri; Ghetea, 24; Satul lui Barb, 57; Margine, 65 și Chiraieu cu 63, având astfel cu totul 8 agenturi și 8 biblioteci populare. Dintre toate cea mai activă a fost cea din Chet, în frunte cu preotul Victor Pop și cea din Voivozi, al cărui președinte e preotul George Navrea. 4. Prelegeri populare s'au ținut 9, în 6 comune. Dr. D. Stoica a vorbit despre conștiința națională și drepturile noastre ca popor cu istorie proprie (Voivozi), puterea noastră de viață, forța culturală și talentul artistic al nostru (Ghetea), folosul învățături și importanța culturii în ziua de azi (Satul lui Barbu, Margine și Chiraieu); Dr. Iuliu Chiș despre testamente (Chiraieu și Chet), despre contracte (Chet); George Navrea despre conservarea sănătății, evitarea boalelor, curățenie, nutriție și lăptarea copiilor (Chet) și Victor Pop despre importanța culturii și despre Asociațiune (Chet). Cele trei prelegeri din urmă s'au ținut în decursul adunării și au fost ascultate cu multă atențiune. 5. Desp. a fost reprezentat prin directorul său la examenele populare din comunele Tănciea (inv. Ioan Abrudan) și Abramul de sus (inv. Ilie Indrieș). A împărțit mai multe broșuri între școlari. Examenle au avut succes deplin în ambele comune. 6. Raportul nu e pedepplin mulțumit cu intelectualii (preoți și învățători), cari — partea cea mai mare — nu sunt înserii membri. Comitetul a compus o listă a tuturor acelor, dela cari așteaptă să se înscrie. Din 45 însă, câți ar trebui să se înscrie membri ordinari, abia sunt până acuma 10. Să sperăm că de aci înainte se vor înscrie toți cei 45. 7. Averele despărțământului este 100 cor.

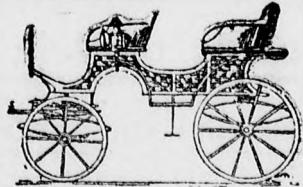
D. V. Pop referă despre agentura și biblioteca poporală din Chet. Are 1 membru ordinar și 8 ajutători. Biblioteca are 66 broșuri și a fost cedită de 22 persoane.

Dela celelalte agenturi lipsese raporturile. Dl adv. Dr. Iuliu Chiș pretinde, ca aceste raporturi să nu lipsească pe viitor. Totodată invită pe intelectualii despărțământului să se intereseze mai de aproape de Asociațiune și să se înscrie membri fără amănare.

Pentru Vlaicu.

Părintele V. Pop propune, ca în numele desp. să se facă o colecță pentru „Vlaicu III”, aeroplanul Ardealului, căci chestia fiind pur cultural-națională, e cu cale, ca îndemnul să pornească chiar din adunarea generală a despărțământului. Propunerea, fiind sprijinită și de președintele, care arată meritele și învingerile lui Vlaicu la

Ka 12.
Telefon Nr. 467.
Kardos Gyula,
cea mai mare fabrică de trăsuri sudungară.
Temesvár-Gyárvaros,
Háromkirály-ut 14. sz. (Casa proprie).

Mare magazin de trăsuri noi și folosite.

Pregătesc lucruri de fierar, rotar, șelar, de lustruit și orice reparări de bransa aceasta, cu prețurile cele mai moderate — Prețurent gratis și franco. — Tot alți se pot căpăta obnibuse pentru 6 persoane, cară funcbre, felurite căruțe »landaner« cu prețuri moderate.

Viena, se primește*) Deschizându-se colecta, se subscriu imediat 100 cor. și anume: Desp. Marghita al Asociației cu 20 cor., „Luncana” cu 20 cor., Dr. D. Stoica 20, Dr. Iuliu Chiș 20, George Navrea, 10 și Victor Pop 10 cor. Lista e deschisă. Orice contribuiri să se trimită deadreptul la „Luncana” în Marghita.

Pentru corul din Cheț.

Corul popular din Cheț, condus de d. inv. Gavril Görög, e singurul cor în întreg ținutul acesta. Laudă li se cuvine Chețenilor și conducătorilor lor: preotul, învățătorul și ceilalți fruntași, dintre cari amintim pe George Băican și George Chiș.

Pentru fondul acestui cor au contribuit: Despărțământul Marghita, „Luncana”, Dr. D. Stoica și Dr. I. Chiș câte 10 cor., în total 40 cor.

La adunare a fost reprezentată și administrația. De jandarmi n'am avut parte, dar pretorul Fichtner s'a arătat în ușa bisericii. Văzând însă atâta lume românească și pe intelectuali atât de bine reprezentați, a crezut, că nu e necesar să ne cînturbe.

Directorul desp. încheie ședința după 6 ore, mulțumind Chețenilor pentru buna primire, coriștilor, intelectualilor și tuturor celor de față, cari au contribuit la succesul deplin al adunării.

Cina comună.

La 8 ore seara s'a servit cină comună în școală, la care au luat parte aproape 30 persoane. S'a toastat pentru oaspeți și s'au adus laude bine meritare preotului Victor Pop. Dorim din inimă, ca toți preoții din ținutul acesta să fie numai ca acest vrednic preot.

Petrecerea.

După cină s'a început petrecerea. S'au dansat jocuri românești, s'a cântat și a fost o adevărată petrecere românească intimă cu voie bună, cum rar se pomeneste și cum nu s'a mai pomenit pe aici niciodată.

Dșoarele Lucreția Gherman din Suplac și Ileana Mureșan din Vașad au purtat frumosul nostru costum național, pentru ceea ce merită toată lauda.

Tineretul s'a purtat deasemenea românește, dansând, cântând și animând. Și spre surprinderea noastră a tuturor: s'a dansat și o „Romană” pe deplin succasă, aranjată de dl Valer Florea contabilul „Luncanei”.

La un atât de frumos succes nime nu s'a așteptat. Intelectualii din jur, cari n'au luat parte la adunare și petrecere, au ce regreta. Coriștii din Cheț ne-au cântat mai multe cântece populare și au dansat sârba și ardeleana, admirați de toți intelectualii.

Intelectuali au fost la petrecere peste 40, dar ar fi putut fi 140. Credem însă, că în viitor nu va lipsi nici un preot și învățător dela asemenea întruniri. Începutul cel greu s'a făcut. Ghița s'a spart. De aci înainte scuzele nu vor mai avea loc.

Poporul a avut petrecerea lui deosebită, în curtea școlii. A asistat însă și el, împreună cu coriștii, la petrecerea intelectualilor, plăcându-le mult cum își petrec domni de român, toată noaptea, până dimineața la 4 ore, fără „nici o neplăcere și scârbă”, cum de obicei se întâmplă la petrecerile domnilor de altă nație.

E de notat, că unele din comunele desp. nostru și anume Vașadul și Tareea, cari erau foarte bine reprezentate la petrecere, sunt încorporate bisericește la episcopia de Hajdudorog. Dacă vor fi însă toți preoții noștri, amenințați de pericol, a-

*) S'a exprimat dorința, ca Vlaicu să vină să zboare și în părțile noastre. Aviz Oradanilor și Șimleuanilor. Zborul în aceste două orașe ar fi pe deplin asigurat. Mai mult spirit de inițiativă!

tât de însuflețiti ca tânărul adjunct Traian Mihalea și ca preotul Valer Chiș, atunci nu ne vom teme prea mult de rezultatele de maghiarizare ale Hajdudorogului.

Această credință o nutrim și față de tinerii teologi, cari s'au dovedit din acest prilej adevărați români.

Așteptăm pe viitor ca toți preoții și învățătorii din cele peste 30 comune ale desp. nostru să-și cunoască chemarea și datoria, căci atunci viața și cultura românească își va lua începutul și în aceste părți și cu toții ne vom putta bucura de binefacerile lor.

Cultura românească ne va asigura pe deplin bunăstarea materială și fericirea trupească și sufletească.

*

De încheiere amintim, că la reușita materială a petrecerii au contribuit următorii: Dr. Iuliu Chiș cu 12 cor., Victor Pop 10, Dr. D. Stoica 10, Traian Mihalea 8, Iosif Genț 6, Valeriu Chiș 6, Petru Gherman 6, George Podina preot în Almaș 6, și Ioan Crețu cu 2 coroane.

Correspondent.

Pentru tinerii noștri cari doreac să fie farmaciști.

În interesul tinerilor noștri cari doresc să îmbrățișeze cariera farmaceutică, dăm loc următoarelor scrisori, pe care ni-o trimite cu multă amabilitate d. N. Jaja din Brăila:

Vă mulțumesc foarte mult pentru publicarea celor scrise și adresate d-voastre pentru a indica în totul situațiunea ce se creiază tinerilor bachelareți, cari vor să îmbrățișeze această carieră, e nevoie să cunoască următoarele: Pentru a fi admis ca elev, se cere certificatul de bachelareat, care până acum este echivalent cu cel de aci. Să fie român să fie hotărât din convingere pentru cariera farmaceutică, să fie sănătos — studiul de elev este de 2 ani, după care urmează a da chiar în farmacia în care urmează un examen sumar, practic, de o comisiune, ad hoc a localității, în care figurează farmaciști locali. După acest examen urmează cursul universitar de 3 ani, isprăvindul capătă diplomă de farmacist-doctor în farmacie. Cei ce vor să mai urmeze un an numai chemia, pot fi deodată și doctor în chimie profesor universitar. Astfel că farmacistului îi stă la dispoziție două carieri, farmacia și profesura. Inscerile încep dela 1 Oct.—15 inclusiv a fiecărui an. Elevii se inscriu numai după ce au intrat în farmacie, ca elevi, arătând și farmacia unde funcționează. Patronul este obligat să inscrie elevul său, să dea masă, casă și un niș salar pentru a-și procura vestiminte pe tot timpul studiului de elev afară de gratificații pentru bunele și serioasele purtări și devotament pentru interesul și prestigiul farmaciei. În decursul studierii la universitate, elevii fără mijloace pot fi ajutați chiar de patronii lor, sau pot obține pentru întreținerea lor loc la patronii din capitală putând a fi liberi în orele de studiu — sau pe la farmaciile spitalelor și comunelor sau la institutele de chimie și bacteriologie.

Pentru burse, cari sunt puține, să se adreseze, după ce a intrat și funcționat în farmacie, președintelui societății farmaciștilor din țară. Universitarii au societatea studenților în farmacie, care de asemenea poate ajuta și îndruma pe ori ce student. Burse particulare de donatori, pentru aceasta carieră nu există până acum.

Acum pentru ca să cunoască și pe farmaciștii patroni, voi anexa o listă de patroni din țară, și cererile, se vor adresa președintelui societății farmaciștilor din țară, *Dimitrie Nicolau* sau vice-președintelui *Adam Hențescu*, apoi unui comitet în București, compus din dnii farmaciști *Ion Vespremeanu, Sever Tipeiu, Aurel*

Tipeiu, Olivenaru, Pantazi (secretarul societății farmaciștilor), *Opreanu, Nierischer F. Dr. Ris-dörfer, Roșu, Schuster Trandafirescu, Iacobi Ivănoiu*; Plocești: *Pop Romulus, Ruse Stănescu Sinaia, Antonescu S. Iași: Dr. Konja, Dr. Al. Căpătână Jelea, Filipescu și Dr. Racontza (Slănic, Prahova, Craiova: Boeru I. Boris D., Dibrescu, Munteanu I., Brăila. Jaja, Coman, Barzanescu, Dan Faltis, Malcoci, Pantely Altan, Galați. Grozea A., Glaz I., S. Thoma, Tatușescu, C. Ținc, Focșani. Andrei Coles, Roemer M. Oravetz A. Constanța. I. Miga, I. Nicorescu, A. Cimpercescu Sulina. A. Pera. Buzeu. Gorota, Herman Gherman. Râmnic-Sărat. A. Iteanu. Oltenița. Fabini C. Bârlad. Corneliu Droc, Grigoriade Cămpulung. G. Dimitriu, Metreescu. Alexandria. Crișan S. Cetatea. Gavrilu Gh. Mizil. Gotsman. Roznov. Guguianu. Băcău. Enescu. Făliași N. Dascal. Turnu-Măgurele. C. Heberling, Bădila. Turnu-Severin. Anton L., Blaga. Hârșova. Appel și Păcuraru. Megidia. Popisteriu. Maciu. Dr. Popovici. Caracal. Caracaș. Calarași. Mester. Roșiori. C. Mărgineanu. Tulcea. Melinescu. Giurgiu. N. Panțu, A. Scurtu. Pitești. Plati C. Botoșani. V. Vasiliu, Pereteanu, Niculeanu. Valeni. Müller C. Lespezi. Mihaeteanu V. Târgoviște. A. Nagy. Slatina. Munteanu Gh. Azuga. Mironescu. Pitești. Schiel, Beresci. Sotropa. Baia d'aramă. Tobias N. Strehaia. Schiopu M. Nicorescu. Purcherea. Vânu mare. Schiopu M. Dorohoiu. Timuș. Slobozia. Stoica. N. Piatra Neamțu. Vorel C. Rucăr. Constantinescu C.*

Pentru cei cari n'au bachelareatul le stau la dispoziție posturi la diferite *Drogherii*, începând cu centrala (societate în Comandită) și alte drogherii, din capitală și provincie, apoi pot intra ca elevi la *dentști*, și în laboratoare particulare, de analize etc. — și în laboratoarele statului și ale societăților de petrol, cari toate au laboratoare. Tot așa în diferite *fabrici*, cum este fabrica cea mare dela Galați a lui Fermic, președintele camerei de comerț d'acolo, *Aurel Bunea* și *Coltoeanu* pot fi de folos tuturor amatorilor.

Am primit mai multe scrisori, din partea unor tineri, cari au cetit în „Românul”, și pentru că n'aș putea să țin corespondență cu fiecare asupra chestiunilor ce-i interesează, Vă rog să binevoiiți a complecta, cele publicate și cu acestea deslușiri, ca să poată ceti cei ce vor să-și lege soarta îmbrățișând cariera farmaceutică.

Cu stimă:

Nicolae Jaja.

Mișcarea Muntenegrenilor.

Față de evenimentele ce se desfășoară în Turcia, puterile europene au început să fie mai circumspecte.

Ele aproape nu mai au încredere în cabinetele balcanice, dar nici nu intervin cu cuvântul lor hotărâtor spre a impune sau Turciei să asigure viața naționalităților din imperiu, și nici față de statele peninsulei spre a le pune la respect.

După masacrarea Bulgarilor din Kocani, care a provocat acele mișcări rășboinice ale masei bulgare, au venit masacre de Sârbi și masacre de Muntenegri. Cu aceștia din urmă lucrurile ajunseră la așa stadiu, încât se credea că rășboiul este inevitabil.

Astăzi încă, Muntenegrii au aceeași atitudine rășboinică și n'ar fi de mirare dacă ei nu vor aprinde chiar, focul în Balcani. Purtarea lor a provocat comentarii și serioase îngrijiri din partea presei europene. Fie că pentru a intimida pe regele Nichita, fie că a sihmtit că s'ar putea

Filiala din Arad a magazinului de dantele din Budapesta Bulev. Andrassy nr. 20

— palatul Fischer Eliz. —

Atrage atențiunea on. dame asupra magazinului său asortat cu noutățile sezonului de toamnă, ciorapi pentru femei, bărbați și copii, șaluri, năfrâmi groase, mățasuri, dantele, cordale, mânusi și orice acvizițe. 61 192-100

naște mari dezmația germană și cările Muntenegre.

Cum însă chestiune nu e „mea” se ocupa trebuințat înveceburg nu e străimul rind ziaru și o provocare pra Muntenegre când tocmai ei apreciere a pr muntenegrin, rezultat îmbucur

Guvernul d ranță de dreptunci nu-i va r gur diferendulele și pacea g

Dacă va fi stiune, în tot succedată de și în acest caz

Criz

Atât în Ita se spera la o italo-turc. Dif ranța nu e ilu nici să audă gâci, prin car Italiei, încep nare a rășboi mai urmări fa

Telegram cente sunt ur

Roma. tarul de stat unde avusesse înainte cu do lului, întreved din cabinetul semn, că tra progresat înt necesități a vernului. Și tratativele v

Roma. competență nu-i vor face feritor la in doresc, tot a o înțelegere că continuat grave turbu Turciei s'ar pei o atitudine Turcia.

Saloni lului din Ūski feritor la mi tru înăbușire asigurarea a civile, precu plânsorile re liul a propus ților să-i dis le asigure ur rizate a pur bunătate fat cere imprej strative să necesare pe și pentru a p În timpul d

naște mari dezordini în Balcani, presa și diplomația germană este foarte severă față de provocările Muntenegrinilor.

Cum însă tonul presei germane în această chestiune nu convine Rusiei, ziarul „Novoie Vremea” se ocupă în special de el și prin tonul întrebunțat învederează că și cabinetul din Petersburg nu e străin de acest fel de a judeca. În primul rând ziarul rus spune că este un non senz și o provocare chiar, să arunci răspunderea asupra Muntenegrinilor, în conflictele lor cu Turcia, când tocmai ei au fost provocați. Prin modul de apreciere a presei germane în conflictul turco-muntenegrin, nu se poate ajunge la nici un rezultat îmbucurător pentru pacea în Europa.

Guvernul din Cetinje, în loc să vadă o speranță de dreptate, va constata contrarul și atunci nu-i va rămânea decât să transeze el singur diferendul cu Turcia, care numai spre binele și pacea generală nu va fi.

Dacă va fi sau nu lăsat, aceasta e o altă chestiune, în tot cazul acțiunea lui, zice ziarul va fi succedată de aceea a celorlalte state balcanice și în acest caz, iată Europa a luat foc.

Criza din Turcia.

Arad, 3 Sept.

Atât în Italia cât și în Turcia se începe a se spera la o terminare pașnică a războiului italo-turc. Diferite semne arată că această speranță nu e iluzorică. Chiar și tinerii-turci, cari nici să audă nu voiau despre încheierea unei păci, prin care Tripolisul să fie recunoscut Italiei, încep a arăta înclinarea spre o terminare a războiului, care a avut până acum numai urmări fatale pentru Turcia.

Telegramele despre evenimentele mai recente sunt următoarele:

Spre încheierea păcii.

Roma. — Giolitti, San Giuliano și secretarul de stat Scalea se află de ieri în Fiume, unde avusese loc în anul trecut în Septembrie, înainte cu două săptămâni de începerea războiului, întrevederea dintre bărbații conducători din cabinetul italian. Întâlnirea de acum e un semn, că tratativele de pace din Svițera au progresat întratăta, încât delegații italieni sunt necesitați a cere cât mai des instrucțiunile guvernului. Și nu mai poate fi nici o îndoială că, tratativele vor avea un rezultat favorabil.

Roma. — După informațiuni din o sursă competentă din Constantinopol, tinerii-turci nu-i vor face dificultăți guvernului otoman referitor la încheierea unei păci cu Italia. Și ei doresc, tot așa ca și aderenții lui Kiamil Pașa o înțelegere cinstită cu Italia și sunt convingși, că continuarea războiului ar provoca cele mai grave turburări numai și situația precară a Turciei s'ar înrăutăți, luând finanțierii Europei o atitudine tot mai rezervată față de Turcia.

Situația în Albania.

Salonic. — Între guvernul otoman și valiul din Üsküb se poartă un schimb de idei referitor la mijloacele, cari ar fi de aplicat pentru înăbușirea a orice fel de turburări, pentru asigurarea acțiunilor militare și a autorităților civile, precum și pentru a face să dispară plânsorile reprezentanților marilor puteri. Valiul a propus guvernului ca pe frunțașii arnăuților să-i distingă, iar celorlalte cu influință să le asigure un salariu fix. Autoritățile să fie autorizate a purcede când cu severitate, când cu bunăvoință față cu populația, dupăcum vor cere împrejurările. Diferitelor oficii administrative să li se pună la dispoziție fondurile necesare pentru plățile salarelor oficianților și pentru a putea corespunde tuturor cerințelor. În timpul din urmă autoritățile n'au putut în-

casa impositele și competențele, deoarece populația a refuzat orice plătire. Bații guvernului sunt exhauriați. Valiul a cerut instrucții, ca să-și poată începe activitatea.

Constantinopol. — O trupă de albanezi condusă de frunțașul albanez Salih a deschis cu forța temnițele din localitatea Vrațista, care se află în sud dela Valona, și a eliberat 70 de prizonieri. În localitate domnește cea mai mare anarhie. Locuitorii s'au înarmat. Autoritățile sunt neputincioase. Toate bazarele sunt închise.

Constantinopol. — Știri sosite aci anunță că la granița grecească a avut loc o gravă ciocnire între soldații turci și greci.

Grecii au avut 6 morți și 2 răniți. Primul-ministru Venizelos a convocat de urgență consiliul de miniștri imediat ce-a primit știrea asupra ciocnirii dela frontieră.

Consiliul a hotărât să se trimită imediat noi întărituri la graniță. Comandantul divizei din Larissa a primit ordin în acest senz.

Üsküb. — Lângă Köprülü s'a încercat un nou atentat asupra căilor ferate orientale. Din fericire trenul a fost oprit încă la timp de soldați. Bomba aflată a fost dusă în Köprülü.

Salonic. — O patrulă de 5 soldați a căzut într-o prinsoare pusă de o bandă sârbească. Un soldat a fost omorât, iar altul grav rănit, celorlalți le-a succedat să scape.

Agitația în Bulgaria.

Sofia. — Între guvern și rege există de 2 zile un conflict din cele mai grave în chestiunea macedoneană. Mișcarea războinică a influențat în mod deosebit asupra Curții regale. Regele Ferdinand temându-se ca nu cumva urmările mișcării populare să se refrângă asupra dinastiei, a cerut guvernului ca să ia o pozițiune hotărâtă față de mișcarea războinică din regat.

Se crede că dacă guvernul nu va satisface cererea regelui va izbucni foarte curând criza de guvern.

Sofia. — În cercurile opoziționiste se trage la îndoială știrea, că se va convoca o sesiune extraordinară a Sobraniei. Domnește părerea, că politica pașnică a prim-ministrului Geșov are chiar în simul majorității foarte mulți contrari și astfel guvernul nu va risca convocarea Sobraniei înainte de 28 Oct., termenul pentru începerea sesiunii ordinare, pe care aderenții potiliceii de acțiune îl așteaptă cu mare nerăbdare.

Sofia. — Se anunță că la Caicovo, la frontiera bulgaro-turcă a avut loc o gravă ciocnire între soldații bulgari și turci. Acești din urmă au încalcat teritoriul Bulgar și au năvălit asupra soldaților bulgari. S'a născut astfel o luptă adevărată. Presa bulgară a dat, la aceste știri, imediat alarmă și cere dela guvern a răspunde în mod demn acestei revoltătoare provocări din partea Turciei. Aproape toată presa bulgară e de convingerea, că războiul e inevitabil. Circulă știrea că au avut loc și în alte puncte dela frontieră ciocniri ca aceea dela Caicovo.

Sofia. — Un fapt care contribuie mult la întărirea curentului pentru război este și acesta:

Ministrul de externe turc a cerut ministrului bulgar dela Constantinopol relațiuni asupra manevrelor cari trebuie să aibă loc la Șumla. El s'a interesat de numărul soldaților ce au a participa la manevre precum și asupra altor chestiuni de ordin militar bulgar.

Sofia. — Fostul ministru Ghenadieff, șeful stambuloviștilor, publică un articol iscălit, în ziarul stambulovist „Bolia” în care spune că războiul este cerut de interese de viață ale Bulgariei. El declară că, continuarea relațiilor cu Turcia este o imposibilitate, fiindcă războaiele deschise nu pot fi vindecate, ci trebuie să intervie o operație. A trecut, spune Ghenadieff, vremea conferințelor: altă scăpare nu există decât aceea care se realizează prin sabie și foc.

România contra Bulgariei.

Sofia. — Presa bulgară se ocupă în ultimul timp, cu o deosebită atenție și îngrijorare, de atitudinea ce o va lua România față de un război turco-bulgar.

Ziarele de azi anunță că în România se fac mari pregătiri de război și că aceste pregătiri sunt îndreptate numai încontra Bulgariei. Ziarele precizează spunând că garnizoanele românești dela Dunăre au fost întărite, iar garnizoana din Calafat chiar dublată.

„Război Turciei”.

Belgrad. — Duminecă după amiază s'a ținut adunarea populară convocată de societatea pentru apărarea națională, la care au luat parte la vre-o 3000 de oameni, între cari foarte mulți ofițeri. După mai multe vorbiri războinice s'a primit unanim o rezoluție prin care se provoacă guvernul ca să facă pașii cei mai energici pentru sistarea demersurilor din Turcia cari tind la nimicirea sârbilor deacolo. Guvernul mai este rugat ca să ceară satisfacție dela Turcia pentru masacrele din Sienița și Bielopole. Adunarea s'a împrăștiat în strigăte de: „Război Turciei!”

CRONICA ȘCOLARĂ

Cărți școlare aprobate.

Carte de citire pentru clasa V și VI a școlii primare de Iuliu Vuia ediția IV, sub nr. 625—1912 a obținut aprobarea ven. consistor aradan, iar sub nr. 100.967—1912 aprobarea ministerială.

Recenziunea ministerială apreciază în modul următor această carte: „Bucățile de citire de fapt sunt alese și grupate cu isetime, astfel că învățătorul atât din punctul de vedere al religiozității, cât și al cultivării sentimentelor patriotice, a regulilor igienice, a cunoașterii influinței vătămătoare a alcoolului și, în sfârșit, atât la înmulțirea cât și întărirea cunoștințelor din toate obiectele de învățământ învățătorul le poate folosi foarte bine. Dar afară de aceste cuprinde în sine și bucăți folositoare, luate din economie și în sfârșit și din actele publice împărtășește unele mai însemnate”.

Geografie și constituție de R. Vuia, ediția VIII, a obținut aprobarea ven. consistor aradan sub nr. 2630—1912, iar sub nr. 97.819—1912 aprobarea ministerială.

Recenziunea ministerială apreciază în modul următor această carte: „După o reprivire amănunțită am cea mai bună opinie asupra ei. Descrierea este foarte lămurită. Foarte prețioase sunt părțile în cari se tratează despre dreptul public, constituția și administrația.

Asemănând cartea dlui Vuia cu acele geografii maghiare, cari mi-au venit la mână, o consider superioară multora”.

NAGY JENÓ,
 specialist pentru dinți artificiali fără pod
CLUJ—KOLOZSVÁR
 (La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)
 Pune dinți și cu plătire în rate, pe lângă
 garanță de zece ani. (97—120)

INFORMAȚIUNI

Arad, 3 Septembrie r. 1912.

Pentru fondul ziariștilor români. Dl. Dr. Silviu Păscuțiu, avocat în Boroșineu și dsoara Camila Mureșan din Beiuș, au binevoit să contribuie cu 20 coroane la sporirea fondului ziariștilor români din Ungaria. Simpatice pereche face acest gest, cu prilejul logodnei, care — după cum am anunțat — a avut loc la Chizeni, în cadrele serbărilor împreunate cu darea de seamă a dlui Dr. Teodor Mihali. Le trimitem toate urările noastre de bine.

Cununie. Dl. Victor Stanciu, profesor la seminarul nostru din Sibiu, s'a cununat cu dsoara Cornelia Papp, în 10 August la Brad. Trimitem prietenului nostru cele mai calde felicitări!

Înștiințare. Acei iubii colegi, cari au terminat preparandia din Arad în anul 1907, sunt rugați să binevoiască a participa la convenirea colegială de 5 ani, ce se va ține în Arad, Luni la 17 (30) Septembrie, adevă cu o zi înainte de de adunarea generală învățătorească. Cu dragoste frătească: *Elrem Brindea*, inv. în Cenadul-unguresc.

Preludiile congresului eucharistic din Viena. În lumea catolică se așteaptă cu mult interes congresul eucharistic din Viena, care, după cum știm, se va inaugura în zilele cele mai apropiate. Pregătirile pentru o reușită cât mai strălucită a congresului, se fac cu mare zor și se spune, că la congres vor fi reprezentate toate națiunile din lume, la cari autoritatea scaunului din Roma a putut să străbată. Vor fi de față, între alții: prințul-ministru al Belgiei, principele de Norfolk, arhiepiscopul Kopp din Paris, arhiepiscopii din Londra și Irlanda și alții. Statul major al armatei va fi întreg prezent la serbări.

Delegatul papei va sosi la Viena în 9 Septembrie și i se va face o primire de aceiaș grandiozitate, cum i s'ar face însuș papei, dacă ar putea să vină. Delegatul papal va fi adus de un tren de curte și va fi întâmpinat cu sunet de clopote în întreaga metropola imperiului. La gară îl va ieși în cale o companie de gală. Legatul va merge întâi la biserica Sf. Ștefan, unde va fi salutat de preoțimea întreagă. Din biserică va fi primit de monarhul și de toți membrii casei domnitoare. Monarhul, înconjurat de reprezentanții diplomației și în prezența arhiducilor, va acorda delegatului o audiență.

Procesiunea va avea loc Duminică în 15 Septembrie n. În fruntea alaiului vor merge arhiducii. Vor urma *grupurile singuraticelor națiuni din imperiu*, — întâi Tirolezii, cari vor duce o imitație a crucei din Linz, cruce de 3 metri înălțime. — După procesiunea neamurilor va urma *curtea* în călese de pe timpul lui Carol III. Sfintele taine vor fi purtate de însuș delegatul papei, la căleasa căruia vor prinde 8 cai negri. Vor urma apoi călesele demnitarilor diplomației, ai vieții de stat, ai corporațiilor academice etc. La sfârșit de tot, încheind procesiunea, vor urma gardele regale și împărătești. Procesiunea va înainta până în fața Burgului. De-asupra porții Burgului e așezat altarul solemn, la care va pontifica delegatul papei, în prezența întregii curți imperiale.

După cum am anunțat, vor lua parte la congresul eucharistic și reprezentanții bisericii noastre greco-catolice din Ungaria. — Da, — în inimile lor însă, nu credem să mai poată găsi răsunet elanul acestor serbări menite să vestească *puterea și mărirea papei celui făuritor de obezi pentru conștiința naționalității românești...*

Manevrele austro-ungare. Din Viena se anunță: În suita moștenitorului de tron Francisc Ferdinand va lua parte în calitate de ordonanță prințul Carol Albrecht, care din Viena va călători la Mezöhegyes în 8 a lunei curente. La manevre vor mai lua parte prințul Leopold Salvator, inspectorul suprem al artileriei și prințul Friderich. — Generalul român Averescu, șeful statului major român, va sosi în 8 la Viena, unde se va asocia la suita moștenitorului Francisc Ferdinand, ca împreună să ia parte la manevrele ungare. Pe lângă șeful statului major român a fost ales ca însoțitor atașatul militar austro-ungar, vice-colonelul Hranilovici.

Tipografie românească în Lugoj. D. George Taran, fostul conducător al atelierului tipografic al „Tribunei” din Arad, anunță, că a deschis în Lugoj, str. Nitia Pop nr. 6 (Internatul de fete gr. or. român) un atelier de tipografie, aranjat cu cele mai moderne litere și mai perfecte mașini, sub firma Tipografia „Minerva”, unde execută orice fel de tipărituri ce se țin de arta tipografică precum: Invitări de petreceri, bilete de vizită, bilete de cununie, bilete de logodnă, placate, bilete de mort, foi periodice, ziare, tipărituri pentru bănci, tipărituri advocaționale, avize, coverte, statute etc. etc., executate după cel mai nou sistem și cu prețurile cele mai moderate.

Dorim mult noroc noiei întreprinderi românești!

Alegere de învățător. Ni-se scrie: În frunțașă comună Giroc, Duminică în 19 August st. v. s'a ținut alegere de învățător. Dintre candidații Ioan Vesa, Corneliu Voda, Traian Pigli și Moise Bondici, a fost ales de învățător cu 40 voturi d. Ioan Vesa, originar din Șega (Arad.)

Intru mulți ani să poată conduce destinele acestei comune, spre fala și înaintarea neamului nostru. — Un alegător.

Sărbătorirea unui erou italian. Din Venetia se anunță: Căpitanul de fregată Angelo Franck care cel dintâi a debarcat și a dat asalt fortăreței Tobruk iar apoi s'a distins în mod extraordinar la Bengazi, unde a fost și grav rănit, a eșit din spital și s'a întors aci unde-i orașul său natal.

I s'a făcut o primire triumfală ca unui erou național. La gară a fost așteptat de oastea de toate armele aflătoare aci, în frunte cu vice-amiralul Garrone și cu generalul Etna; apoi de toate autoritățile civile, școlare și societățile; deasemena de-o delegație oficială a comunității israelite, — Franck fiind evreu, — precum și de o mulțime imensă. Întâi l-au îmbrățișat vice-amiralul și generalul, apoi membrii familiei, în sfârșit reprezentanții autorităților civile.

Publicul i-a făcut ovații delirante. Dela gară a fost condus în gondole până la domiciliu. Orașul a fost iluminat. În afară de discursurile ținute la gară de șefii autorităților civile și militare, naționaliștii au rostit discursuri în piețele publice.

Consecința ranei căpătate de Franck e că a rămas schiop.

Jubileul unui mare scriitor. Poetul plantelor și albinelor împlinește zilele acestea 50 de ani. Născut la 1862, Maurice Maeterlinck și-a câștigat curând în lumea literară mondială locul de frunte pe care îl ocupă și azi. Autorul lucrării „Viața albinelor” și a mai multor lucrări dramatice cari s'au impus prin originalitate, frumusețe și bogăție de cugetare, este unul din cei mai sărbătoriți scriitori din zilele noastre. În timp ce împlinește 50 de ani, marele scriitor este tot așa de tânăr sufletește ca și atunci când a produs operele sale nepieritoare.

Trupele germane vor trece granița austriacă. Ziarele poloneze publică o știre senzațională. Anume se anunță că comandantul corpului de armată din Bilek a primit știrea că trupele germane, cari vor face în Septembrie manevrele de toamnă, vor trece granița austriacă.

Datoriile statelor. A apărut de curând o interesantă statistică engleză despre datoriile statelor de pe toată suprafața pământului. Se află cu totul numai trei state care n'au datorii, și adevă: ducatul german Reuss, ducatul Li-

chtenstein și principatul de Monaco. Cu atât mai multe datorii au statele celelalte. Suma întreagă a datoriilor statelor conform publicațiilor engleze, este 197 miliarde și 331 milioane de coroane. În fruntea tuturor stă Franța a cărei datorie de stat face peste 27 miliarde de coroane. Urmează Germania cu 21 miliarde, Rusia cu 19 miliarde, Anglia și Statele-Unite cu câte 14 miliarde, Italia 10, Spania 7, mica Portugalia 3 miliarde. Turcia cu toate crizele sale financiare n'are decât o datorie de 2 miliarde, Japonia 5, Austria aproape 7, iar Ungaria 6 miliarde de coroane.

Oișterii români la manevrele din Elveția. Statul major general al armatei a delegat pe d-nii maior I. Rășcanu, șef de cabinet al ministerului de război, și căpitan Virgiliu Economu dela școala de tragere a artileriei, să asiste la manevrele federale ce vor avea loc în Elveția.

Oișterii au plecat alaltăieri din București spre a se întâlni și cu ceilalți oișteri din alte state cari au fost delegați pentru a lua parte la manevre. Ei vor fi primiți la St. Gold de către președintele federației unde va avea loc și un banchet dat de președinte în onoarea oișterilor invitați.

Oișterii români se vor înapoaia în București în ziua de 28 August v. curent.

Italienii percheziționează un nou vas românesc. În noaptea de Sămbătă 11 a. c., pe la orele 11 și jum. cargobotul român „Jașii” a fost somat să stopeze cu o puternică lovitură de tun, tras pe bordul crucișătorului auxiliar de război italian, anume „Citta di Siracusa”. După primul tun, au urmat fără intervale alte două lovituri de tun, iar puternicile reflectoare au iluminat vasul.

Oișterul de serviciu anunțând pe d. comandor Gh. Ionescu, comandantul „Jașului”, d-sa a oprit imediat vasul. Imedat s'a apropiat de „Jași” o burcă în care se găseau doi italieni, în ținută sumară, cerând comandantului ca să ordone să se lase scara pentru a se sui pe vapor. D. comandant opunându-se — după cât se afirmă — pentru motivul că italienii n'au respectat Codul maritim, în ceea ce privește semnalele de oprire care se fac prin lumini și în caz de se trag lovituri de tun, acestea ar trebui să se facă la intervale de câte 10 minute, o vie interacție, a sosit și oișterul secund dela „Citta s'ar fi exprimat că regretă că n'au tras ultima lovitură în plin.

Se mai afirmă că la obiecțiunea dlui comandant Gh. Ionescu, că vasul „Citta di Siracusa” nu figurează printre vasele de război, italiene, prevăzute în anuarele maritime, italienii au obiectat că „Citta di Siracusa” este un vas corsor înarmat cu ocazia declarării războiului italo-turc. În intervalul când urma această interacție, a sosit și oișterul secund dela „Citta di Siracusa” într'o barcă, cerând dlui comandor Gh. Ionescu, ca să permită percheziționarea cargobotului nostru. D. comandant Gh. Ionescu s'ar fi opus din nou, obiectând că percheziția nu se poate face cu voia d-sale, deoarece după calculul făcut de oișterii noștri „Jașii” se găsea pe teritoriul apelor grecești la distanță de 1 milă și jumătate de la țărmul Greciei. Oișterii nemai vrând să țină cont și de aceasta, s'au suit pe bordul vasului nostru, fără voia dlui comandant care ar fi încheiat spunând că în calitate de oișter al marinei Regale Române, dacă ar fi avut pe bord un tun, ar fi știut să răspundă procedului nelegal al italienilor.

După aceasta a urmat cu deamănuntul percheziționarea vasului, care a durat dela orele 12 din noapte, până pe la orele 5 de dimineață.

Italienii au deschis toate magazinele și mai multe lăzi cu măruri — pe cari le-au deschis cu dălți — percheziționându-le cu amănuntul, fără a găsi nimic compromițător. Vasul era încărcat cu 3200 tone marfă, care consta în ferărie, făină și alte diverse articole.

Deraiarea expresului Siberian. Din Petersburg se anunță, că locul unde a deraiat expresul siberian cu care călătoria principele Henric al Prusiei, se află la 80 verste spre vest de Tșita, la o curbă scurtă pe care trenul a trecut-o cu toată înțeleala. Mai toate vagoanele au sărit de pe șine. N'a fost nimeni rănit. Trenuri

de ajutor au la Tșita. Prilatoria spre

Un dar a României a care a petrec fotografic im

O nouă c Paris vine și Express a d României în că se numeț lătorie dela fără mâncare pe un unchiu

Procesul Din Piatra-N afacerea tăt limon este t cantitate de dosare destu au fost ceru Iași care a h către curtea cât se spune bucura de si In acest Botoșani și plicii săi vor

Drul Bar Drul Bardeș din România nefavorabil pentru comb Inspector din Ungaria. Est” și decl se exprimă orice chesti Drul Bardeș rei în Unge cut să com cauză Drul Bardescu, c tate.

Accident știrea, că ie sturnat în s D-na Fuma d-ra Brown nîț grav; 2 12 ani, rân

Telefonu vație este o fonie „Lutz care poate în caz de i comunicația se fac acur răspunsurile isprăvit?, e domnișoare cească răs viciului, cu viața devin cauza autor

Ex-sulta Mulai Hafic a fost în V zile. Se zic giaturistilor prin înfășș dela bazaru expedit în Intr'o zi cu care a c sultan ar f în chestiun vadă de o creștine. In a semnat s Mulai F concediase du-l la Tan cât pe med pretul său brăcat eur nea Parisie

de ajutor au sosit. Trenul deraiat a fost condus la Tsjta. Principele Henric și-a continuat călătoria spre Wladivostok, ieri dimineață.

Un dar al Carmen Sylvei. Maj. Sa regina României a dăruit soției contelui Berchtold, care a petrecut săptămâna trecută la Sinaia, o fotografie împreună cu o dedicație poetică.

O nouă călătorie la Paris sub vagon. Din Paris vine știrea, că personalul trenului Orient-Express a descoperit din nou pe un tânăr din România în vârstă de 20 ani care a declarat că se numește Iosif Yalter, și care a făcut călătoria dela București la Paris sub un vagon, fără mâncare și fără un ban. El vrea să viziteze pe un unchiu al său din Manchester.

Procesul banditului Pantelimon la Botoșani. Din Piatra-Neamț vine știrea, că instrucția în afacerea tâlharilor faimosului bandit T. Pantelimon este terminată. Ea a consumat o enormă cantitate de hârtie căci formează numeroase dosare destul de voluminoase. Toate dosarele au fost cerute de către parchetul general de Iași care a hotărât ca banditul să fie judecat de către curtea cu jurați din Botoșani și asta pe cât se spune din cauză că vestitul haiduc s'ar bucura de simpatii în acest județ.

În acest scop Pantelimon a fost expedit la Botoșani și după toate probabilitățile el și complicitii săi vor fi judecați în sesiunea viitoare.

Drul Bardescu atacat de un ziar unguresc. Drul Bardescu, directorul serviciului sanitar din România, s'a exprimat de curând în mod nefavorabil asupra măsurilor luate în Ungaria pentru combaterea holerei.

Inspectorul general al serviciului sanitar din Ungaria, drul Frank răspunde în ziarul „Az Est” și declară, că este regretabil că românii se exprimă în totdeauna în mod defavorabil în orice chestii ungurești. Așa a făcut acum și Drul Bardescu asupra măsurilor contra holerei în Ungaria, deși Ungaria a reușit anul trecut să combată repede epidemia. Din această cauză Drul Frank, respinge acuzațiile d-rului Bardescu, ca fiind pornite din spirit de răutate.

Accident de automobil. Din Innsbruck vine știrea, că ieri dimineață un automobil s'a răsturnat în strada muntelui Zirl, lângă Innsbruck. D-na Fuma din New York a fost ucisă, sora sa d-ra Browning, un domn Garbett, englez, răniți grav; 2 pariziene, 1 englez și un băiat de 12 ani, răniți mai ușor.

Telefonul și fonograful. O interesantă inovație este experimentată acum în biroul telefonic „Lutzow”. Este vorba de un fonograf care poate fi intercalat în rețeaua telefonică și în caz de întrerupere răspunde automaticește: comunicația întreruptă. Dacă intercalările ce se fac acum la Berlin vor avea succes, atunci răspunsurile: ocupat, chemați mai târziu, ați isprăvit?, etc. vor fi date de fonograf, și nu de domnișoarele gentile dela telefon cari să îndulcească răspunsurile uneori neplăcute ale serviciului, cu câte o vorbă de mângâiere. Da, da, viața devine din ce în ce mai insuportabilă din cauza automatelor.

Ex-sultanul Marocului la Paris. Se știe, că Mulai Hafid, demisionatul sultan al Marocului, a fost în Vichy, unde a făcut o cură de câteva zile. Se zice că Mulai Hafid a plăcut mult vilegiaturistilor, și mai cu seamă sexului frumos, prin înfățișarea și prin dărnicia sa. A cumpărat dela bazaruri mii de mărunțișuri, pe cari le-a expedit în Tanger.

Într-o zi a primit vizita unui preot catolic, cu care a discutat teologia. Se spune, că fostul sultan ar fi redus la tăcere pe preotul catolic în chestiunea celibatului preoților, dând dovadă de o cunoștință profundă în ale religiei creștine. În ultima zi a sederii sale la Vichy, a semnat sute de autografe și de cărți poștale.

Mulai Hafid, în ajunul plecării la Paris, își concediaze mai tot personalul său, trimitându-l la Tanger, și nu oprise pe lângă dânsul decât pe medicul său englez Verden și pe interpretul său Ben Ghabrit. Câte-și trei s'au îmbrăcat europenește spre a nu atrage atențiunea Parisienilor.

Au fost tratative pentru a se organiza această vizită la Paris, deoarece probabil, guvernul francez s'o fi temut de oarecare ambalare a publicului parisian sau de oarecare manifestări ostile. Se vede că incognitul a fost bine păstrat la Paris, de oarece până acum n'a venit nici o depeșă relatând de șederea fostului sultan al Marocului în capitala Franței.

Post de medic vacant. În Gura-Humorului (Bucovina) a devenit vacant postul de medic comun. Se cere cunoștința deplină a limbii române. Petițiunile sunt a se adresa până în 8 Sept. 1912 la prefectura din Gura-Humorului.

Vila lui Napoleon la licitație. Ieri a fost pusă la licitație vila lui Napoleon de pe insula Elba, unde a fost aruncat temutul cuceritor de popoare după înfringerea ce a suferit-o din partea împăraților aliați ai Europei. Vila a cumpărat-o marchizul Ruspoli cu 300 mii de mărci, dar târgul încheiat nu a fost real, ci s'a făcut numai pentru reclamă, ca să ridice adică cât mai mult prețul vilei. Proprietarul actual al vilei îl datorează lui Ruspoli cu o sumă mai mare de bani și acesta speră acum să-și câștige în felul amintit, făcând reclamă vilei, suma ce-i compete. În 17 Septembrie se va ține a doua licitație, când vila o să treacă în mâinile celui care oferă cel puțin o treime mai mult decât cum i s'a stabilit ieri valoarea.

Aromânii vor să treacă la catolicism. Frații noștri din Macedonia simt lipsa unui șef religios și din cauză că până acum ei n'au fost ajutați sau mai bine zis din cauză că până acum n'a sosit momentul ca să fie rezolvată în mod favorabil și traic această chestiune, vor să treacă la catolicism, sau cum se exprimă ei, să se unească cu Roma.

Intr'adevăr, în „Peninsula Balcanică”, organ macedo-român, găsim o scrisoare din Scopja, care propune convocarea unui congres în acest scop.

Regii și reginele republicei. Nicăiri ca în republica franceză nu au loc mai multe alegeri de regi și regine. Republicanilor din Franța le place foarte mult jocul acesta de-a regele și regina și cu atât mai mult le place jocul cu cât nu este periculos și coroanele celor aleși sunt de carton și nu sunt liste civile.

După ce sunt alese reginele frumuseții, ale florăreselor, ale midinetelor, ale vânzătoarelor din piață, etc. etc. și după ce a fost acum în urmă uns și un rege al poeziei, iată că o nouă alegere de rege este pe cale de-a se efectua. Este vorba de alegerea regelui artei dramatice. Candidatul cu mai mulți sorți de izbândă este nemuritorul Molière, care nu va face nici ingerințe, nici nu va plăti un pol pentru un vot, pentru motivul foarte simplu că deși nemuritor, a murit de mult.

Moartea unui vânător de seamă. Ni se scrie: În 28 I. c. a fost înmormântat bătrînul Alexă Grad vestitul vânător din comuna Epa, com. Solnoc-Dolăcea, asistând un număr imens de oameni, intelectuali și țărani din loc și din jur. La pomană au luat parte 500. Defunctul a luptat cu mult zel la alegerea dlui deputat Dr. Teodor Mihali. La moment vânătorii din tot cercul au dat salve de pușcă.

În interval de 53 ani A. Grad a pușcat: 1007 epuri, 103 porci, 135 jderi, 239 căprioare, 314 vulpi, 30 mâțe sălbatice, 2 lupi, 20 dihoari de pădure, 14 vulturi și 118 potârniche sătari.

Împușcat la manevre. În împrejurimile Wienerneustadt-ului la Krumbach continuă acum manevrele de toamnă. Vineri, în săptămâna trecută, au plecat des de dimineață infanteriștii, cavaleriștii și artileriștii. Exercițiile au fost urmărite cu atenție de pe o înălțime de generalul infanteriei Ziegler, comandantul corpului al doilea de armată, și alți câțiva generali. Necontenit s'a pușcat cu gloanțe oarbe, deodată însă șuerind un glonte a trecut pe deasupra generalilor pentru ca în clipa următoare, în linia gloatei infanteriste să cadă mort un biet rezervist român Ion Toader înrolat la compania a 37-a de infanterie din Oradea-mare. Nebunul glonte pe el l'a găsit! Cadavrul i l'au dus în satul vecin și manevrele pentru ziua aceea au fost sistate. S'a făcut cercetare dacă din neprecuțetare s'a în-

tâmpat acest fapt sau vre-un năcăjit de ostaș a voit să-și răsbune pe generali.

Un proces de 250 ani. Acum câteva zile a plecat din Chicago în Germania d-na Estella Ryau Sneyder, având misiunea de a reclama modesta sumă de 925 milioane lei, lăsată, sunt de atunci aproape 250 ani, de faimosul mareșal Paul Wertz. Împreună cu soțul ei, sunt reprezentanții asociației Wertz compusă din moștenitorii mareșalului. Asociația aceasta a fost formată ca să smulgă din mâinile Germaniei, Austriei și Olandei această avere căci fiecare din aceste state are pretenții asupra ei.

Timp de 250 ani nu s'a putut ajunge la nici un rezultat în procesul intervenit după moartea mareșalului. Războaie s'au purtat pentru această moștenire între Olanda și Germania și după un timp a intervenit o tranzacție între ele. Cele trei state: Austria, Germania și Olanda, au format între ele o „alianță monetară” și vor fi reprezentate de cei mai buni jurisconșulți ai lor în lupta ce o duc acum împotriva „Asociației Wertz din America”, reprezentată prin d-na Sneyder și avocații ei.

Averea aceasta a făcut-o mareșalul Paul Wertz în timpul războiului de 30 ani și în timpul altor conflicte. La moartea sa nelăsând descendenți, averea trecu asupra guvernământului german. Olanda o ceru, luptă pentru ea și în cele din urmă, printr'un compromis, a fost depusă la banca Vienei, îndatorindu-se Olanda să dea moștenitorilor legali ai mareșalului partea lor.

De cinci ori moștenitorii lui Paul Wertz au cerut punerea în posesie, dar atât erau de numeroși cei din America și Germania încât nu s'a ajuns la nici un rezultat.

Neisbutind în felul acesta, moștenitorii americani s'au grupat în „Asociația familiei Wertz”. Dr. von Velsen unul dintre moștenitori, magistrat în Düsseldorf (Germania) fu însărcinat cu susținerea cauzei. Ultimul proces a fost în anul 1872 și iarăși nu s'a ajuns la vre-un rezultat căci locul morței lui Paul Wertz nu a putut fi aflat. Se speră că se va putea lua o hotărâre de data aceasta când procesul se judecă la Hamburg.

Dacă locul morței mareșalului va fi dovedit, procesul va fi transferat din Germania în Olanda după cererea moștenitorilor, aceștia mai având să se judece și cu Olanda. În timpul acesta banii se află depozitați în 27 lăzi la banca Vienei fără ca aceasta să-i poată întrebuința, căci aceasta este una din condițiunile înțelegerii intervenite între Germania și Olanda.

x Manuale de școală folosite și noi pentru toate școlile civile și medii din Arad și provincie se capătă mai ieftin la Ingsuz I. és fia, Arad, str. Weitzer Iános, Nr. telef. 517.

(I 33—)

CRONICA SOCIALA

Dare de seamă.

Tinerimea din Hălmagiu și împrejurime a aranjat Miercuri în 15 August (Sf. Mărie) o producțiune teatrală împreună cu joc. Succesul a fost splendid, luând în considerare timpul nefavorabil și alte mizerii.

Public a fost ce e drept cam puțin, — dar să admitem că din cauza timpului ploios și să ne putem mângâia. (?)

Diletanții au întrecut toate așteptările. Au jucat natural, fără afecțiuni multe, dar frumos. Programul a fost lung și variat. S'au predat 2 piese teatrale, un dialog, s'a cântat din vioară și s'a declamat. La urmă s'au jucat frumoasele noastre jocuri românești. Străinii n'au fost invitați.

Laudă se cuvine acelor tineri cari pentru izbânda unui ideal au jertfit timp, osteneală ba poate chiar și parale...

A încurs total 201 cor. 10 fil. din cari s'au cheltuit 113 cor. Rămâne venit curat 88 cor. 10 fil. care e destinat pentru cumpărarea unui parafulger bisericeii gr. or. române din loc.

ECONOMIE.

Situația financiară. Urcarea etalonului oficial la Banca Angliei semnalată în numărul nostru ultim a urmat în săptămâna aceasta, cu 1% la 4%, deși Banca a aprimit rotund 1 mil. funți st. din America. În urma acesteia viitorul apropiat este privit de cercurile financiare mai pesimistic. Etalonul se menține de altcum pe toată linia la nivelul urcat de mai înainte. În London discountul privat este constant 3½%, în Berlin a cotelat 4% și bani pro ultimo 4½%. Singur Parisul cotează 2½%.

În piața internă situația este contiuu încordată, Băncile particulare continuă a sta în rezervă și astfel în piața deschisă lipsesc ofertele de bani cu desăvârșire. Singurul izvor de bani este Banca Austro-Ungară, la care înaintările întrec cu mult scadențele. În urma acesteia discountul privat s'a urcat în Viena la 4½%, iar în Budapesta a cotelat 4½%—5% pentru cambii de prima bonitate, 5½% pentru bănci mijlocii și esconturi și 6½%—6½% și mai bine pentru cambii comerciale de portofoliu.

„Deja le-a venit rândul și băncilor românești.” Sub titlul acesta resp. de „Már a román bankok is” „Gazdaszövetség”, organul agrariilor aduce știrea, că deja încep să falimenteze și băncile românești, „cari țin atât de mult la olaltă, — lucru ce — zice — caracterizează situația dezolată a pieței de bani.”

Banca românească cu pricina ar fi „Concordia” din Lugos (!) a cărei direcțiune — zice — a hotărât a propune adunării generale lichidarea societății, lichidare pe care o va lua asupra sa „Krassói takrépöntár” sau „Lugosi Népbank.”

Îngrijorarea celor dela „Gazdaszövetség” este neîntemiată. „Concordia”, ce este drept are un nume frumos românesc, a trăit din clientela românească, ba își are înregistrată și firma românească, dar nu este românească. E condusă de câțiva Deutsch-i, de Stern-i, Spitzer-i și alții. Firma românească și angajarea câtorva Români în serviciul ei, nu sunt decât apucături negustorești — pentru seducerea țărănimii neorientate.

„Rev. Ec.”

PAGINI RASLEȚE.

Amintiri din Blumenstadt.

De Dr. C. Pavel.

Baden, August 1912.

„Ein Stückchen vom Himmel gefallenes Paradies.” Saphir.

Dacă voești să cunoști cultura adevărată, ai trebuință să străbați lumea ce pune preț pe ceea ce e cultura. Dacă ții să cunoști viața întreagă și adevărată, atunci negreșit trebuie să trăiești întreagă această viață.

Pânăce ești singur, ori cât te-ai amăgi, privești lumea și viața numai cu un ochiu.

Întregindu-ți odată traiul așa cum vrea Dumnezeu, îți lărgiești și întregiești și chipul de-a privi și a aprecia duratul vieții date s'o duci. — Cum e atunci, călător fără odihnă, abătându-te prin centrele mari și luminoase ale culturii moderne, privind jocul macabru al invențiilor și descoperirilor omeneshti, simți cum se sbat în tine două puteri; una te împinge în mijlocul acestor valuri și te îndeamnă să eși din tine, iar cealaltă te reține și te înlănțuiește de ceea ce ți-a dat și ție Dumnezeu pe lumea aceasta, sau cum zice

Goethe — în Mignon — de „Casa ta și de cei ce te așteaptă”.

Statornic am admirat cu toată lumea mea de gândire caldă, progresele minții omeneshti; acelei minți ce luând în stăpânire aproape toate tainele firii tănuite veacurilor ce au fost, azi nu-i scapă nici întinderea și adâncurile apelor, nici importanța văzduhului.

Și totuși, eu unul nu aici aș căuta adevăratele progrese ale culturii.

Când privesc cu mintea mea dela noi caleidoscopul acesta feeric ce mi-l împinge înaintea ochilor atâta lume grăbită în goana aprinsă a vieții de azi, când văd, cum într'un furnicar de așa babilonic, — cum sunt: — Viena, Berlinul, Parisul, Londra, Neapoli, — mii și milioane de oameni, conștii de ceea ce îi cheama rostul vieții, fiecare neconturbat de celalalt, își urmărește scopul și își vede de lucru; pe nevrute mi se ridică întrebarea, oare nu faptul acesta să fie cel mai mare rezultat al propășirii omeneshti.

Stai uluit în fața acestei priveliști, întocmai ca și în fața unei grandioase opere de artă, cu deosebirea, că aci vezi puterea extraordinară a genului, iar acolo vezi omul ajuns după frământările atâtor veacuri acolo, unde el se pomenește astăzi.

După o rotire, cam la repezeală prin Apus, de câteva zi e mă aflu pe pământ german: „Land der Dichter und Denker”.

Am avut totdeauna o deosebită dragoste și atragere cătră acest popor, atât pentru înalta și solida lui cultură, cât mai presus de toate, pentru simțul de datorie și disciplină ce se desprinde din tot ceea ce face germanul.

M'am abătut să poposesc câteva zile în apropierea Vienei, la băile din *Baden bei Wien*. N'am de gând să descopăr Baden-ul. Păcat; are deja renume european. De altcum de când cu *Cheia Beinului* — mare etabliment de reculegere națională — nici n'am noroc la descoperiri. Aceste băi erau cunoscute deja și de romani sub numirea de „*Aquis*”; în evul mediu se numiau *Paaden*. Domnitorilor din casa Habsburgică le revine meritul de a fi făcut din Baden ceea ce azi, unul dintre cele mai cercetate stabilimente balneare. Azi numără peste 30 de mii de locuitori; e revărsat pe cele două maluri ale apei *Schwehat*, la o depărtare de 26 km. dela Viena spre Sud-vest. În apropierea Badenului sunt: renumitul loc de pelerinaj *Maria-Zell* și *Kaltenleutgeben*. Partea de nord a orașului se înșirue pe clinurile de brădet ce es din *Wienerwald* și se pierd aproape de ruinele *Rauthenstein* și *Weilburg*. Situația Badenului e pitorească dar nu trece de vre-o raritate. Și totuși — aci vine neamțul — neamțul și banul din acest loc au făcut adevărat rai pământesc, despre care toți scriitorii germani, cari începând dela sfârșitul veacului al XVIII-lea cercetează în număr mare băile aceste, au scris cu multă căldură, iar *Saphir* le numeste „*Ein Stückchen vom Himmel gefallenes Paradies*”.

Pe o colină, cuprins de doi km. pătrați, serpușe zeci de căi netede și obduse cu sfărâmturi de piatră albă. E parcul, care însă mai mult trece de o bogată grădină botanică. Tot ce are flora nordică și sudică mai prețios și ales, dela palmierii oazelor până la stejarul nostru, ți-se înșirue înainte. Cu podoabele nemaestrite ale naturii se întrec numai straturile de flori — rafinăriă mânilor omeneshti. Deasupra parcului se încep pădurile de brad. Sunt păduri tinere îngrijite cu multă cheltuială și pricepere. Colecția diferitelor soiuri de brad e mare și mică în felul ei din câte cunosc până acum. Amintesc: *Picea fungens argentea*, *Picea folyta*, *Cedrus deodora*, *Pinus silvestris*, *Criptomeria japonica compacta*, *Taxus baccata pendula*, *Abies color violacea*, *Picea proaumbens*, *Cephalotaxus pyramidalis*, *Picea fungens glauca*, *Picea Columnaris*, *Aruncaria imbricata* (Chili-Fichete), *Aruncaria Cunninghami* (Edeltanne) — *Picea Maximelli*, *Abies pinsapo*. Brazi, palmieri, flori și raze și susurul limpede al păraielor, toate te încântă și îți înalță și înfrumusețează simțul de a fi și a trăi în lumea aceasta.

Jos la poala acestei guri de rai e aleul principal, ce slujește din parc spre intrare până la Theresien-gasse. Aleul acesta e un tunel în de-

sișul orângurilor arcuit de mii și mii de becuri electrice. Seara când se aprind, îți vine să crezi, că te pomenești în lumea feerică din poveștile indiene. — În dreapta aleului, cum intri se înalță stabilimentul orășenesc, *die Städt. Heilanstalt*, clădit (1902) în preț de opt sute mii cor., în stânga e scena pentru orkestră și la câțiva pași de aci e palatul public *Kurhaus*, opera lui *Schumacher*, cu splendide săli de distracții și tăcute cabinete de lectură.

Băile de pucioasă dela Baden, în urma confortului modern, sunt unele din cele mai vestite în felul acesta în toată Europa. Badenul pe lângă aceasta având o temperatură blândă, intru-nește toate atribuțiile unui loc climateric.

Afară de izvoarele orașului, mai sunt încă o mulțime de izvoare, întreprinderi particulare. Aceste sunt un fel de sanatoare și pansionate într'una. Toate însă sunt clădiri moderne ce ar face și pe *Champs Elyseés*. Atât aceste sanatoare, cât mai ales vilele cari alcătuiesc o mare parte din oraș până la *Rauhenstein*, *Weilburg* și *Hauswiese*, se înalță din mijloc de parcuri și mari grădini lucrate cu multă artă. Casele particularilor de asemenea sunt ținute în mare curățenie; la geamuri toate au peruri de flori iar pereții învâscați în largi draperii de verdeată, ce se catără pe ei în sus până la streșină.

De aici s'a dat Badenului și numele de *Blumenstadt*.

Sunt remarcabile încă locurile de excursie. Duminica după amiază neamțul nu stă acasă nici nu înfundă crâșmele; 3—4 familii, intelectuali, muncitori deopotrivă se pun pe niște harabale lungi și pleacă. Urcă înălțimi, cutrieră înfundături și igheaburi și seara se reintorc acasă nu istoviti și turnentați de răutatea dela ovreu, ei reinviați și oțeliți și plini de admirare pentru darurile și frumșele naturii.

(Sfârșitul în numărul de mâne.)

Bibliografie

Cărți literare apărute acum de curând:

N. Iorga, *Cugetări*: (1912) cu 326 pagini a cor. 2.50 + 10 fil. porto.

Caragiule, *Schițe nouă*. (Cu portretul autorului a cor. 1.25 + 10 fil. porto.

I. Novicow, *Emanciparea femeii*. Traducere cu autorizația autorului de Bogdan I. Goilav a cor. 2 + 20 fil. porto.

N. Zaharia, M. Eminsecu. *Viața și opera sa*, a cor. 3 + 20 fil. porto. Ediția de lux cor. 4.

De vânzare la Librăria Tribuna, Arad.

POȘTA REDACȚIEI

Rupertus, Brad. Să nu mai încercați a ne trimite corespondențe neiscălitate, de natura celei trimise!

Dni A. P. Sibiu. Luăm act de serioarea dtale.

Dni P. P. Stănescu, București. Vom ține seamă de cele ce binevoiiți a ne scrie. Nu revenim însă, din motive ușor de înțeles. Dacă dv. țineți totuși să lămurim chestiunea, vă rugăm să ne scrieți într'o formă mai pozitivă.

Dni C. Pavel Beiuș. Colaboratorul nostru intern cărui vă adresați, a plecat dela noi.

Dni H. P. P. Te rugăm să ne trimiți fila 1 din capitolul II al conferinței, căci fila s'a pierdut și nu putem începe publicarea.

Arghir. Rămâne treaba baltă, cum ziceți dtre.

R. Narița. Ne fiind acasă rectorul institutului respectiv nu ți-am putut da răspuns hotărât. Ne vom interesa însă și te vom înștiința la poșta redacției.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

Spir. Merches, Fundul-Moldovei. Am primit 7 cor. Restanța până la 30 Iunie a. e. de cor. 11.80.

Vasilie Popovici paroh, Șiria. Am primit 7 cor. abonament pe evart. III a. e.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

„PIUGARUL”

Directiune
RUL“ din F
conducător-c
avea să dove
conducă comp
pendent, vor
ale economiei.

Lea fa ce

400 cor. bani

Postul e

alegere. Cere

la 12 Sept. n

Pu 350—3

PU

În urma

dează urgent

părtare de tr

eventual a se

Mihályfalva

(Sa 351—3

cu praxă bur

cările află apl

nostința simb

Doritorii să

Du 352—3

Doi ca

află aplicare

a lui

(Di 349—6)

Manua

pentru toate

și hârtie și

turi ieftine l

Piața Libert

(P 307—100

Un ca

află aplicare

cașală. Plata

(Co 342—4)

Un ca

cu praxă a

subscrierului

(Po 337)

Un ca

cu praxă a

subscrierului

(Po 337)

Un ca

cu praxă a

subscrierului

(Po 337)

Un ca

cu praxă a

subscrierului

(Po 337)

Un ca

cu praxă a

subscrierului

(Po 337)

Un ca

cu praxă a

subscrierului

(Po 337)

Un ca

cu praxă a

subscrierului

(Po 337)

Un ca

cu praxă a

subscrierului

(Po 337)

Un ca

cu praxă a

subscrierului

(Po 337)

Un ca

cu praxă a

subscrierului

(Po 337)

„PLUGARUL“ însoț. economică comerțului Blaj

Concurs.

Direcțiunea însoțirii economice „PLUGARUL“ din Blaj publică concurs la postul de conducător-comptabil. Ceice doresc a fi aleși vor avea să dovedească cu certificate, că pot să conducă comptabilitatea și corespondența independent, vor fi preferiți, cei cu calificare și în ale economiei.

Leafa celui ales va fi 2000 cor. la an și 400 cor. bani de cortel.

Postul este de a se ocupa îndată după alegere. Cererile să se înainteze direcțiunei până la 12 Sept. n. inclusive.

Pu 350—3

Direcțiunea.

PUBLI CAȚI UNE.

In urma decesului sotului meu se arendează urgent o moșie de circa 580 jug. cat. De-păr-tare de tren 3 klm. Doritorii sunt a se adresa eventual a se prezenta la Maria Salca, în Bórta, Mihályfalva gara și u. p. Nagy-Selyk.

(Sa 351—3)

Un comis

cu praxă bună în bransa de băcănie și bumbă-cărie află aplicare pe 1 Octomvrie. Se cere cunoștința limbilor: română, germană, și maghiară. Doritorii să se adreseze la firma

Nicolae Dușolu,
Brașov.

Du 352—3

Doi candidați de avocați

află aplicare momentană în cancelaria avocațială a lui

Dr. Gheorghe Drimba,
Cehalm (Köhalom).

(Di 349—6)

Manuale folosite și noi

pentru toate institutele de învățământ precum și hârtie și revizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria **Picler Sándor**, Arad, Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1.

(Pi 307—100)

Un candidat de avocat

află aplicare momentană în cancelaria mea avocațială. Plata o staverim după înțelegere reciprocă

Dr. Aurel Grozda, adv.
Buteni (Körösbökeny)

(Go 342—4)

Un candidat de avocat

cu praxă află aplicare momentană în cancelaria subscrisului

Dr. Iustin Petruțiu, adv.
Chișineu (Kisjenő).

(Pe 337)

2 Commis

unul în bransa coloniilor și unul în bransa manufacturii și

2 ucenici

cu cel puțin 2 clase gimnaziale sau civile află aplicare la

Se 355

„SEVERINEANA“
societate comercială pe acții Karánsebes.

O domnișoară română orfană,

inteligentă, se angajează la o doamnă sau familie domnească ca damă de conversație, eventual ajutor la casă pe lângă condiții modeste. Reflecțiuni la administrația ziarului nostru.

Co 353—8.

Notar diplomat

caută un post de oficiant ori casar pe lângă cauzine la vre-o bancă ori altă întreprindere.

Adresa „Notar“ postrestante Kossó II.

(Ma 325—8)

Caut

un candidat cu praxă bună și un scriitor

cu scrisoare frumoasă. Reflectanții sunt rugați a se adresa la subscrisul

B. P. Harșlanu, avocat
Sibiu—Nugyszeben.

Ha 356—5

(Ba 116—280)

Gustați

Berea SLEPING-car din fabrica „Bragadiru“.

Anuarul școlar

(Cronica școlară—Évkönyv)

tipărit conform ordinului ministerial mai nou, a-comodat și școalelor ajutate din partea statului, conținând tipăriturile: *ziuar de primire, ziuar de frecvențațiune și progres, ziuarul materialului propus, ziuarul vizitațiunilor și evenimentelor, consemnarea manualelor întrebuințate, date statistice despre școlari, învățător și școală*, se află spre vânzare la Librăria diecezană din Arad. Prețul unui exemplar pentru o școală cu 80 elevi 4 cor., — dela 80—120 cu 5 cor., — dela 120—160 cu 6 cor. Catalogul librăriei la cerere se trimite gratuit.

(Li 243—8)

ATELIERUL DENTISTIC

ni-l-am mutat din Strada Forray pe piața SZABADSÁG-tér.

Garnituri de dinți fără pod,

pe cari cu abatere dela sistemul vechi nu le mai lucrăm din cauciuc, ei din cele mai nouă materii inventate, cari sunt fără nici un miros și gust, nu se tocesc și nu se frâng.

Lucrări în aur și platină executăm pe lângă prețurile cele mai moderate.

med. BERTALAN KURZER și ERNŐ VIDOR de Mártafa.

(Ka 154—30)

Petru Moga

pantofar pentru domni, dame și ortoped Gluj-Kolozsvár piața Bocskai nr. 8. [lângă farmacia Biró].

Execută după cea mai nouă modă și din materialul cel mai excelent totfelul de **ghete pentru domni, dame și copii**, precum și ghetă pentru picioare suferinde, cu prețurile cele mai moderate.

(Me 185—30)

Kratochvill Ágoston

turnătorie de lucrări de artă și firme Budapesta, VII., Cserhát-u. nr. 22.

Fond. în 1899. Telefon: 28—35.
N-rul casei de păstrare poștală reg. ung. 15545.
(Notă Clearing).

Table de firmă vărsate din bronz și zinc

pentru oficii, medici, avocați, ingineri, arhitecți, execută frumos și modern. Cea mai mare fabrică în bransa aceasta în Ungaria.

Prețuri de fabrică.

Correspondență în limbile maghiară și germană (Ka 143—30)

(Ka 31—52)

Prima calitate

Mașini de cusut „Singer“ calitate bună pentru femei cu 60 K. (karikahajós) tot pentru femei 84 K., centralbobin 94 K., cu 5 cutii din oricare soiuri 110 K., cu luntre scufundătoare (súlyesztő karikahajós) — centralbobin fără sunet, artistic lucrate, un adevărat decor pentru casă cu

130 cor. precum și biciclete cu 104 cor. pe lângă garanție de 5 ani — livrează:

KRAUSZ HENRIK

Budapest, IV., Veres Pálné-u. 40

Revanzătorilor le dau rabat. — Catalog la cerere trimite gratis și franco.

MANDEL ZSIGA

orologler gluvaerglu-optic

DÉS-Főter

Sucursala Gyulafehervár

Cel mai mare depozit de tot felul de ciasornice de aur și argint precum și ciasornice de metal și nickel. Articuli de argint de China Berndorfer Cristofle și tacămuri de argint. Ochelari și zwickeri de Rathenov. Articole optice de aur și argint Gramophoane și plăci. — Reparaturi solide și ieftine. Serviciu conștiincios. Prețuri moderate.

(Ma 182—30)

De neintrecut!

Spălătorie aranjată cu mașini electrice pentru curățirea chimică a hainelor, colorare și spălarea fulgilor de perini.

LUCZA JÓZSEF

Seghedin—Szeged, Laudon-utca 9. sz.

(Colțul pieței Valeria.)

Având sistem propriu de-a curăți chemic și a colora, sunt neintrecut în meseria mea. Colorez haine de domni, dame, copii, danțele, stofe de mobile și covoare. Pierdelele le spăl cu mare grijă. Pentru doliu colorez haine în negru. Comandele le execut îndată cu mare acuratețe. Baltoane de piele le colorez în colorii închise.

(Lu 15—60)

Magazin de articlii pentru biserici și preoți.

GHEORGHE IANCOVICI ≡ ARAD ≡

Forray utca n-rul 2.

Postavuri de re-
verenzi, brâuri,
preoțești, roșii, vâ-
: nete și negre :

Aduc la cunoștința onoratului public că au sosit
noutățile de toamnă
în stofe, mătăsuri, flaneluri, delainuri, parche-
turi, ciorapi împlețiți în temniță, și multe alte
: : articole cari nu se pot toate înșira : :

Cea mai bogată
magazie în articlii
pentru sfintele bi-
: serici și preoți :

(Ja 329-20)

Premiat la expoziția industr. din Sibiu în 1903.

Roate de tors

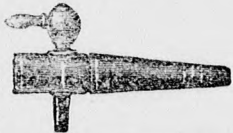
din material uscat și mers liniștit,
pe lângă garanție, se află de vânzare la

Emil Krauss,
strungărie și atelier cu pu-
tere motorică.

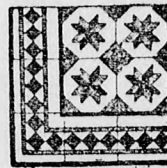
SIBIU-Nagyszeben Margarethengasse 5

Ori ce roată ce nu merge bine se pri-
mește înapoi.

(Ka 123-30)

(Ma 131-60)

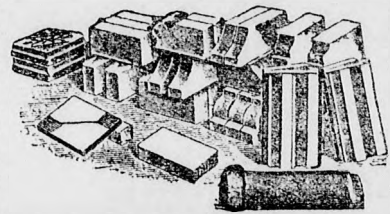
Mandler János

intreprindere de beton, platră arti-
ficală și teracotă

SZEGED, strada Bihari nr. 1.

Primește spre executare totfelul de
lucrări în bransa lui, și anume: te-
racotă, canalizare, betonare, conduct

de țevi de lut și element, us-
carea pereților umezi, trepte
(scări) de platră artificială,
pereți, conuri „Rabitz”, inele
pentru fântâni, bazenuri,
fântâni arteziane și vălaie
executate neexceptionabil și
cu prețurile cele mai moderate.

Cu prospecte servese gratuit.

Premiat: Expoziția internaț. de modă, Paris 1911: Grand Prix și și med. de aur.
Premiat: Expoziția universală din Roma 1911: Grand premiu și medalia de aur.

La „Croitoria universală”

I. PETRAȘCU

SIBIU, strada Cisnădiei 30.

Telefon nr. 172.

Croitorie civilă și militară.

Mare depozit de stofe engleze și
indigene, precum și totfelul de ar-
ticole militare.

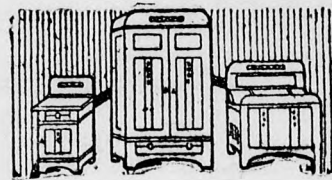
Pe264-30)

FABRICA DE MOBILE

care formează proprietatea
mea în temnița din Aiud, fa-
brică de mobile nou aranjată
și magazin, precum și întreprin-
dere de pompe funebre

Urmașul lui Baumann Arnold

LAHNI KÁROLY, Alba-Iulia

(Gyulafehérvár) vis-à-vis de Tribunal.

Magazin de aranjamente, dela cele mai simple până la cele
mai frumoase, pentru prânzitoare, dormitoare saloane și ca-
mere, covoare, perdele și învăltoare de masă, matrațe de
foi cu cadru de lemn și fier. — Serviciu prompt și con-
știentios cu prețurile cele mai convenabile. Pentru durabili-
tatea mobilelor executate în fabrica mea ofer garanță.

La 118 80

Leitner Sándor mechanic și electrotehnic

Cluj-Kolozsvár, str. Deák Ferencz nr. 30.

Vinde și repară pe lângă prețuri moderate:
casse de bani, biciclete, mașini de cusut, grama-
foane și mașini de scris. Primește orice muncă
de bransă, precum: introducerea
soneriilor, a luminii de electrice
și a diferitelor
motoare.

(Le 56-30)

Recomandate de către cel mai renumiți medic

Bandaje

picioare artificiale, corsete,
legătoare pentru pantece, iri-
gatoare, stropitoare, suspen-
zorii, îndreptătoare, ciorapi
de gumă, vată (bumbac), legă-
toare și articlii pentru bolnavi
precum și cele mai excelente pre-
zervative franceze pentru femei și
bărbați, se vând cu prețuri ief-
tine la

LEINER GYULA, bandagist
Brașov, str. Mihael Weis nr. 13.

(Le 158-26)

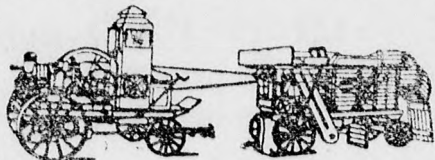
I 192—60

O. Ilioviciu

lăcătar artistic de mașini, motoare și edifice
Bistrița-Besztercze.

Execută totfelul de lucrări în bransa zidăriei și lăcătușeriei precum și ferării pentru zidări noi, porți de fier, balcoane, trepte, garduri pentru morminte și mașini de gătit. — Reparează pe lângă garanță orice fel de mașini agricole, motoare, mașini de cusut, biciclete, cumpene — cu prețurile cele mai convenabile. □

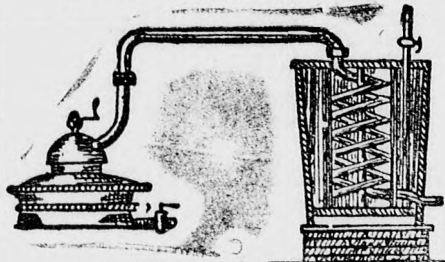

KIKTA ISTVAN, atelier de pictură
Budapest, VIII. KOSZORU-U-17

Ami iau îndrăznirea a atrage atenția on. public asupra atelierului meu de pictură de sticlă.
Ca specialist fac geamuri de biserică, pictură de lux pe geamuri de biserică, verandă și sufragerii.
— Mai departe plumbuit de arată, gravuri pe sticlă și rame de aramă, precum și alte obiecte în bransa aceasta.

Ki 41—

CAZANE pentru ferberea rachiului

Aranjamente pentru fabrici de SPIRT.

MAȘINI pentru strecuratul vinului și pentru opărirea vaselor.

Prețuri moderate!
Condiții favorabile de plată!

MAGYAR RÉZMŰÁRUHAZ, RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
Ujpest, Strada Gyár nr. 15. (Ma 164—30)

Stofele alose de Direcțiune luorate după clasa primă.

Gheorghe Szöcs

croitor civil și militar român, Brașov
strada Mihael-Weiss nr. 10 (casa proprie).

TELEFON: 488.

TELEFON: 488.

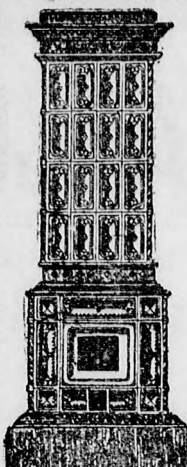
Deposit de cele mai nouă stoffe indigene și din străinătate.

Serviciu prompt!

Prețuri solide!

So 306—20

Uniforme pentru studenți cele mai bune și mai durabile.

Pregătesc

(Ma 146—30)

cuptoare de teracotă, căminuri, vase, glastre, cu prețuri moderate.

Pentru durabilitatea lor garantez. Primesc și repararea cuptoarelor vechi și în provincie. Rugând sprijinul mult onor. public:

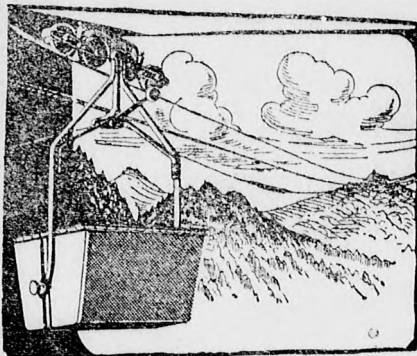
Magyar István

fabricant de căminuri și arte. de lut
Temesvár-Gyárvaros Kém-utca n-rul 16.

Fabrica de mașini LAUFER JÓZSEF,

BUDAPEST,

VI., PALOTAI-UT 15—11.

Linii funiculare, șghiburi de precipitat vagoanele pentru mine, osii de transmisii brevetate »Balon«, cângi automate de descărcat, macazuri, mașini de remorsaj cu lanțuri sau frânghii. Aranjamente Skips și de încărcat, elevatoare și transportoare, etc.

(La 40—30)

H. Miklós J.

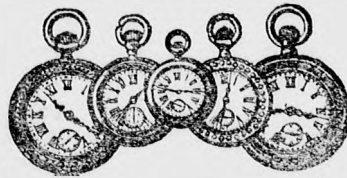
(MI 12—60)

ciasornicar,

Sibiu — Nagyszeben, Reispargasse 11

Cea mai ieftină sursă de cumpărat a totfelul de

CIASORNICE

de buzunar și de părete și ciasornice deșteptătoare, precum și articli optici. Prăvălie de obiecte de aur și argint signate oficios.

Toate reparaturile se execută Prompt și cu garanță.

EDUARD LEXEN,

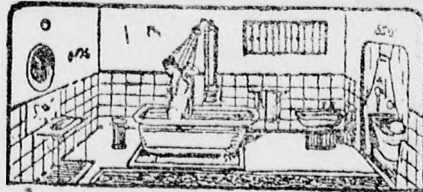
tinichigiu și antepriază de instalațiuni

Brașov, Atelier: Strada Lungă Nr. 63.

Prăvălie: Strada Găbel Nr. 2.

Telefon Nr. 334.

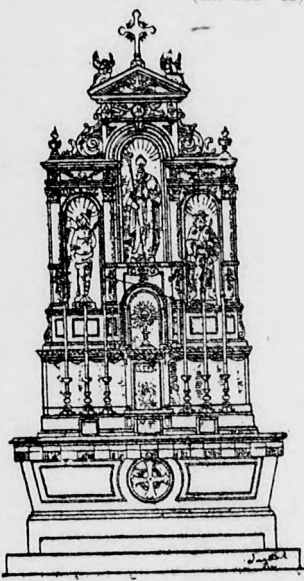
Se recomandă pentru pregătirea muncii de tinichigiu și galanterie la edificii, precum coperișe, și învelișuri de turn, ornamente de metal, vase pentru bucătărie, dulapuri pentru gheață, vase pentru spălat și altele. Specialist în apaducte la case, canalizări, conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie

Lampe de carbid de totfelul dela 3 coroane în sus. — — Engrosiștilor li-se dau rabat. Depozit bogat în vâni de scaldat, cămine, closete etc. Serviciu conștiințios. Prețuri moderate. Reparație promptă. (Le 29—100)

Hanel Róbert și Fiul

BUDAPESTA, VII, Ovoda utca nr. 40.
Atelier pentru aranjarea bisericilor.

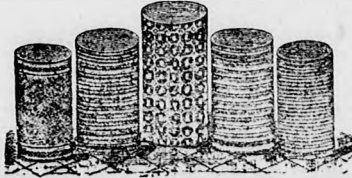
Execută: Iconostase, icoane sfinte, fântâni pentru botez. Serii de icoane, aranjamente în orice stil pentru biserici, sfeșnice, candelabre, etc. Dantele artistice lucrate cu mâna. — Prospekte, desemnuri la dorință se trimit gratis.

Fără nici un obligament de a cumpăra vă prezentăm cea mai bună mașină a secolului prezent, cel mai nou model de mașină de scris

S. SMITH PREMIER

cu serisoare vizibilă, provăzută cu cordea dublă în două culori, rubricatoare, cu aparat Tabulatus, angajament complet de litere, provăzută cu aparat adunător.

Agencia principală pentru Ungaria-de-Sud:
ELSŐ DÉLMAGYARORSZÁGI SZÖNYEGHÁZ ÉS MODERN
IRODABERENDEZÉSI VÁLLALAT.

(Primul magazin de covoare și întreprindere de aranjament pentru birouri din Ungaria-sudică).

Maitinszki Pál és T-sa

Temesvár-Belváros str. Jenő-herceg nr. 8.

Se primește orice soi de mașini de scris spre reparare completă, spre ținere în bună rânduială și spre curățire în baza unui legământ anual. Lucrări de dactilografie, copieri cu ajutorul mașinei dactilografice se execută cu prețurile cele mai ieftine. — Hectografe și totfelul de rechizite dactilografice fabricații americane-engleze, cu prețurile cele mai convenabile.

În despărțământul de covoare se vând covoare veritabile de Persia, Smirna și totfelul de covoare cu prețuri foarte scăzute

(Ma 129-104)

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188.

Post sparcassa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare

societate pe acții în
Sibiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI” și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbaii de încredere ai societății. — Prospekte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare” dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cei interesați să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare” DIRECȚIUNEA: SIBIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA”).
AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ÁRAD, BÉ.
KÉS, CSANÁD, BIHOR, TIMIȘ, TORONTÁL, CARAȘ-SEVERIN Arad str. Lázár Vilmos nr. 2. Telefon nr. 850.
(Ba 240-156)

Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că sub. firma
Lantos magazin de concurență

din nou am deschis în Arad, str. Weitzer János nr. 9.
o prăvălie de modă pentru femei și bărbați
 precum și o prăvălie de mărunțișuri,
 unde se capătă cu prețuri ieftine de concurență tot felul de
 lânării, articlii de modă, pânzării, cordele, dantele, ciorapi.
 Rog și pe mai departe binevoitorul sprijin al on. public.
 Năzuința mea principală, ca și în trecut, va fi, că prin
 prețuri ieftine, material bun și prin serviciu prompt să câștig
 deplina mulțumire a on. mei mușterii.

Cu distinsă stimă:

LANTOS JOZSEF

Arad, str. Weitzer János nr. 9.

La 282-3

Kiss András

croitor pentru bărbați

ARAD, bulevardul Arhiducele Iosif nr. 2.

Am onoare a aduce la cunoștința on. public și a
 mușterilor mei din Arad și provincie că atelierul meu de
 croitorie din strada Deák Ferencz nr. 2 l'am strămutat
 în bulev. Arhiducele Iosif nr. 2, în edificiul băncii
 "VICTORIA", vis-à-vis de primărie. Atelierul meu
 l-am asortat cu materii din străinătate pentru sezonul
 de toamnă, asigurând on. public de un serviciu prompt
 și conștiințios.

Cu deosebită stimă:

Kiss András
croitor pentru bărbați.

Ligeti Sándor,

colorator de geamuri, atelier
 industrial pentru mozaicuri
 de sticlă și rame de aramă.

Budapest,

IV. Papnevelde-utca 8. sz.

Lucrează artistic geamuri de
 biserică colorate, mozaicuri
 de sticlă și rame de aramă
 dela cele mai simple până la
 cele mai complicate, cu pre-
 țuri moderate. — Geamurile
 aproape tuturor bisericilor gr-
 cat sunt lucrate în atelierul
 meu, între cari și ferestrele
 bisericii noi zidite din Szász-
 Ujfalu (lângă Aiud) toa'e s'nt
 lucrate în atelierul meu propriu.

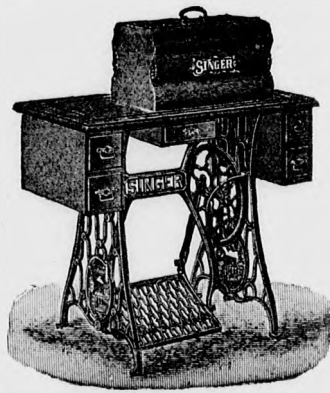
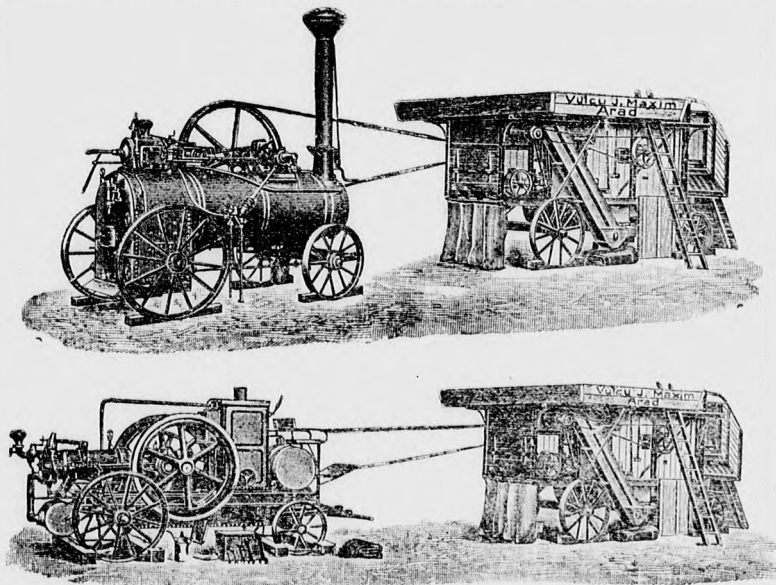
Li 19-25

MAXIM I. VULCĂ

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5-6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea
 Onor. public asupra
 marelui meu maga-
 zin de mașini și fa-
 bricate americane,
 ca cele mai bune și
 renumite mașini de
 săcerat și legat snopi
 Plano, fabricatul cel
 mai bun al lui Cormic
 din America, mașini
 de cosit nutreț și,
 Garnituri compl. de
 treerat cu aburi sau
 motor. Uleiuri de
 mașină și motoară,
 curele, unsoare de mașină, saci,
 ponieve, măji, și toate trebuincioasele mașinelor de treerat, precum și
 pluguri, grape americane, mașini de sămanat și tăiat nutreț și, alte requisite economice.

(Va 221-230)

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cal spre cumpărare.